

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Maslul

Coeslin, Ḥayyim ben Naphtali

ץריה ילתפנ ןב מייח, ןילסק

[Sudylkow], 556 [1795 oder 1796]

פיינוכה תלסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9988

אלין פא הפעל בחירק : וזהו מה שכתב הראב"ע במירושו במחלת
פ' בא על מלת למען **שתי** ו"ל : אין דעת חכמי ספרד שזה =
כי **שיתו** כמו **בינו שימו** והדומה להם . וכנה **ישית ישים**

יבין והדומה לה' בכל הסימני' ויש אומרי' שהוא מצנין הפעיל והא הצנין
חסר בעבור שמלאו או מי **ישום** אלס (שמו' ד') **רשןיש** עליך לעוב
באש **שש** על אצותיך (דבריו' ל') שהוא מצנין הקל' וי"א **ישיש** כמו
ישושי . **ישיתי** כמו **שומי** והכל מצנין הקל עכ"ל . וכן צריך

להיות . כי בכל הספרים נדפס במחלת דבריו : יש אומרים : והוא
מיותר : גם מה שנדפס בדבריו . והוא הצנין חסר . צריך להיות
וה"א הצנין חסר [כן הגיה הרז"ה בקורו עכביש סי' כ' : ונכון
הוא] . והנה אנכי השמעתיך צוה מחלקת המדקדקים בענין זה :
מה שיספיק לך להצין עי"כ דבריו גדולי מפרשי המקרא בזכרם מזה
דבר . ואם מרצה לצוא עד תכלית דעות המדקדקים האלה : ונפשך
חשקה לדעת על מה הטבעו אדני סברותיהם : מדרוש ומחקור
בספרי הדקדוק ומלא כל דבר מצוה : זה צונה וזה סימר =
ואנכי לא אוכל לגלות לך פה את מלפניהם ולהצויה את דבריהם הצנויים
על יסודות וידיעות אשר לא נודע לך עד הנה . גם כי אין זה מכוונת
זה הספר להאריך צוה וצניולא צו . לכך שמתו דבריו צפ"ך כפי המוסכס
מן המדקדקים האחרונים . ור' מ"ך במעגלי יושר אס מרוץ בהם לא
מכנה . וה' יהיה עמך :

מסלת הכנויים

נתיב א בבאור ענין פעל יוצא ופעל עומד :

א פעל יוצא . הוא הפעל אשר תצא פעולת הפועל אל גוף אחר וזלמו
המקבל אותה : המשל באמר ראוץן אכל את הלחם : הנה פעולת
האכיל' תצא מן ראוץן אל גוף הלחם שהוא המקבל אותה וכן שמה שמה :
צנה : ארג . עשה : וכל כיוצא בהם שהפעולה תצא מן הפועל עד שהיא
נכרת ונודעת בגוף אחר המקבל אותה : נקראים פעלים יוצאים :
בעל יב

ב פעל עומד . הוא הפעל אשר לא תמצא פעולת הפועל אל גוף אחר זולתו :
 אבל הוא תקום ומעמוד בגוף הפועל ודבוקה בו עד שלא יתכן ליהס לו
 שום דבר לאחר עליו כי הוא זה המקבל אותה תמנו . כמו הלך : עמד
 ישב שכב : ישן רכב : צרח . והדומים להם שהפעולה עומדת בגוף
 הפועל ולא ידק בהם ענין קבלת הפעולה נקראים פעלים עומדים :

ג ולהביר כל פעל מן הפעלים אם הוא עומד או יוצא : תשאל עליו שאלת
מה . אם תמצא מענה על השאלה הזאת אז יתברר לך כי פעל יוצא
 הוא דמיון זה בהיותך שואל מה אכל . תוכל להשיב . אכל את הלחם :
 וכאשר תשאל מה עשה . מה שמר . מה צנה . מה ארג . מה עשה .
 מהיה המשובה : עשה את היין : שמר את האין : צנה את הבית . ארג
 את הצגד : עשה את הדבר : א"כ המשובה ההיא תודיע ותזכיר את גוף
 הפעול המקבל פעולת הפועל . מזה מדע כי פעל יוצא הוא : ואולם אם
 אין צפוף מענה על השאלה הזאת או תבחון ומדע כי פעל עומד הוא : כי
 כאשר תשאל מה הלך . מה עמד . מה ישב . מה שכב . מה ישן . מה
 רכב . מה צרח . מהיה תשובתך נשאר מעל כי לא תמצא שום
 תשובה על שאלתך : א"כ ברור הוא שאין בו ענין קבלת הפעולה :
 ופעל עומד הוא

ד וממה שהתבאר שלא שייך ענין קבלת הפעולה בפעל עומד : תוכל
 להתבונן שלא יתכן להיות פעל עומד בצניוני המורים על קבלת הפעול
 שהם צנין נפעל וצנין פוקד והפעל . ולא נוכל לומר נעמד מן עמד . ולא
 נצרה מן צרה . כמו שנאמר נאכל מן אכל . נשמר מן שמר . ולא יבוא פעל
 עומד רק בצנין הקל או צנין פקד הדגש או בצנין הפעיל . ומן הטעם הזה
 בעלמו לא יהיה צינוני פעול בפעלי העומדים לומר **הלוך עמוד**
 כמו שנאמר **אכור שמור** : שהרי גם צינוני פעול יורה
 על קבלת הפעולה מה שלא שייך כלל בפעל עומד . [

נתיב

[מעתה נכון להודיע לתלמידים שיש מן הפעלים הכתובים בלוח הצנינים שאינ'
 נוהגים כלל בלשון : כי הכונה בסודר הלוח להורות משקלי הפעלים בלי
 הציט אל דרכיהם בהוראות עניניהם :

נתיב ב לבאר ענין הכנזיים והוראותיהם : והמלות המורות עליהם : ובאיזה פעל שיתחברו :

ה הגה נא ידעת כי במאמר ראובן אכל את הלהם : ראובן הוא הפועל והלהם הוא הפעול . וכן האומר ראובן קנה את הצית . ראובן הוא הפועל והצית הוא הפעול . וכן כיוצא בהם בשאר הפעלים היוצאים . והנה לפעמים לא תוליא מפיך את שם הפעול צפירוש . וזהו אם הזכרת את שם הפעול ההוא מקודם לזה עד שנודע מאומן ענין מי הוא הפעול אשר עליו כוננת מאמרך . כי אז איך לריך להזכירו עוד הפעם בשמו : רק בהעלמה והסתר ע"י איזה מלה הרומזת עליו : דמיון זה כשתאמר ראובן אפה את הלהם ואכל אומן . הגה מלת **אָרַן** אשר הזכרת בדבריך מורה באצבע על הלהם אשר הקדמת זכרו מבלי לורך לבאר ולומר : ואכל את הלהם : כי יש די הצין לשומע את דבריך . שעל הלהם מדבר ושבעצורו אמרת מלת **אָרַן** : וככה תדקק בדבריך ראובן קנה את השור ושחט אומן : עד שהשומע יצין שראובן שחט את השור : אע"פ שלא הזכרת את השור צפירוש על פעל השחיטה . וצין מצין את אשר לפניך : שצמשל הראשון נזכר הפעול שהוא הלהם : בהעלמה והסתר על פעל האכילה : וכן צמשל השני נזכר השור בהעלמה על פעל השחיטה . וכן צכל כיוצא בהם : והוא הענין הנקרא אלל המדקדקים בשם **הכנזיים** : ואמרו שהוא מענין ואל אדם לא אכנה [איוב ל"ב] שהוא לשון העלמה : ויש מי שאומר שנקרא כן על שם שהאומיות האלה ה"א . כ"ק : נ"ן : וי"ו : וי"ד : מ"ס : משמשות להורות על הענין הזה כמו שיתבאר להלן . והוא הנכון :

ו המלות המורות על הכנזיים הן עשר במספר והוראותיהן שמים עשרה כמו המלות המורות על גופי המדברים [כמש"ל במחלת מסלת הפעול] והן שלש ליחיד : שלש ליהודה : שלש לרבים : ושלש לרבות : וזה סדרן : מדבר

מדבר בעדו : נמלא : נסתר :	מדברת בעדה נמאלת נסמרת
ליתר	אותי אותך
מדברים בעדם נמלאים נסמרים	מדברות בעדן נמלאות נסמרות
ליתר	אותנו אתכם
	אותנו אתכן

ודע כי עיקר ויסוד המלות האלה הוא מלת **את** המורה על ע"ס הדבר. והיא תורה ברוב על ע"ס הפעול. כי כאשר תאמר ראוֹבֵן רדף שמעון. אין הכרע בזה המאמר איזה מהם הוא הרודף ואיזה הוא הגרדף. כי הוא יסבול שני ענינים. אם שראובן רדף לשמעון הגרדף או שלראובן רדף שמעון הרודף. ודעת לנבון נקל. אכן אם תוסיף בו מלת **את** ותאמר רדף את שמעון. או תהיה הוראה ברורה ששמעון הנזכר אחריו מלת את הוא הפעול. והוא הגרדף מן ראובן הרודף אומרו וכן בכל כיולאו בו. והאותיות הנוספות בסוף המלות האלה [שסימן הכנויים] מורות על גוף הפעול אם הוא מד"ב או נמלא או נסתר. וזכר או נקבה: יחיד או רבים:

ח אחרי שבארתי לך ענין הכנויים שהוא להורות על הפעול. תצוין ומשכיל שלא יתכן היוחס רק בפעלים היוצאים אבל לא בפעלים העומדים. כי לא תוכל לומר הלך אומרו ולא עמד אומרו כמו שתאמר שמר אומרו גם לא יתכן היוחס מהוצרי' ע"ס הצניני' הנפעלי' שהם. צנין נפעל פוקד והפעל המורים בעלמם על קבלת הפעול': ולא ע"ס צנין המפעל שהוא בעלמו הפועל והפעול. וכאשר ידעת: וכפי זה לא שייך ענין הכנויים רק בפעלים היוצאים ובשלושת הצנינים הפועלים: ר"ל המורים על עשית הפעולה: והם. צנין הקל. צנין **פקד**: וצנין הפעיל:

ט והנה לא ידעת שהעצרים יכללו המלה המורה על גוף המדבר ע"ס הפעל בתיבה אחת ויאמרו **פקדת** במקום פקד אמה. **פקדתם** במקום פקד אחס. ועד"ז בשאר הפעלי'. והדרך הזה נוהגים גם בכנויים שיכללו המלות המורות על הכנויים ע"ס הפעל בתיבה אחת: ויאמרו **פקדו** תחת פקד אומרו. וכן בכל כיולאו בו. כמו שמראה בסמוך:

נתיב ג בכאור וסדר למוד לוח הכנויים :

י פִּקְדוֹ הוּא גוֹף הַנְּסִמָּר .

פִּקְדוֹ הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי נִסְמָר כְּאִלּוּ כְּתוּב פִּקְדוֹ אֲוִמּוֹ .

פִּקְדָה הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי נִסְמָרְת בְּמִקּוֹס פִּקְדוֹ אֲוִמָּה .

פִּקְדָה הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי נִמְלֵא בְּמִקּוֹס פִּקְדוֹ אֲוִתָּהּ .

פִּקְדָה הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי נִמְלֵאֵת בְּמִקּוֹס פִּקְדוֹ אֲוִתָּךְ .

פִּקְדָנִי הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי מְדַבֵּר בְּעֵדוֹ אוֹ מְדַבֵּרְת בְּעֵדָה בְּמִקּוֹס פִּקְדוֹ אֲוִמִּי .

פִּקְדָם הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי נִסְמָרִים בְּמִקּוֹס פִּקְדוֹ אֲוִמָּם .

פִּקְדָן הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי נִסְמָרֹת בְּמִקּוֹס פִּקְדוֹ אֲוִמָּן .

פִּקְדָכֶם הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי נִמְלֵאִים בְּמִקּוֹס פִּקְדוֹ אֲחֶכֶם .

פִּקְדָכֶן הוּא לְנִסְמָר עִם כְּנוּי נִמְלֵאוֹת בְּמִקּוֹס פִּקְדוֹ אֲחֶכֶן .

פִּקְדָנוּ הוּא נִסְמָר עִם כְּנוּי מְדַבְּרֵי בְּעֵדָם אוֹ מְדַבְּרֵי בְּעֵדָן כְּמוֹ פִּקְדוֹ אֲוִמּוֹ .

הרי לפניך עשרה דבורים כוללים ו"ב כנויים : כי כנויי המד"ב שוים לזכרים ולנקבות בין בלשון יהוד ובין בלשון רבים : והנה ענין הרואות שהקמץ שבפא הפעל ממלת פִּקְדוֹ משמנה לשוא בהצור הכנויים , וזהו מפני המרבות המלה בתנועות , וכמו שאגיד לך , דע כי כן הוא מנהג הלשון . אשר תמרצה חיזה מלה בתנועות . חזי משמנה אחת מתנועותיה לשוא כדי להקל על המצטא . כי כבד הוא על הלשון להאריך במשך מצטא חיזה תנועות רזופו . אבל קריאת השוא היא במהירות רב צלי שום משך הצרה עד שאין בו כח תנועה לגמרו ולא נחשב בכלל התנועות [כמ"ש במחלת נתיב ג ממסלת הנקוד] והוא מה שמקל על המצטא . והנה במלת פִּקְדוֹ אין בה רק שתי תנועות . וע"י המהירות הכנויים תמרצה בה עוד תנועה שלישית . שהרי גם למד הפעל צריכה להיות באחת מן התנועות . ומתיה ח"כ המלה בת שלש תנועות . לכן משמנה קמץ פא הפעל לשוא . וזה יהיה לך למשמרת למען מדע דרך כלל העטם למה שממלא

שמאלא עוד מהשחנו' המנועו' בעבר חבור הכנויים , כי לא אוכל עמה
לצאר לך את הענין הזה כראוי , ובמסלת הנקוד [סוף נתיב ט'] ימצא
היטב בעוה"י .

יא פקדת הוא גוף הנמצא **פקדתו** הוא למצא עם כנוי נסתר
וכו' , הקך רואה כי יחסרו צוה כנויי הנמצא ונמצאת
נמצאים ונמצאות , לפי שהכנויי' לא יורו רק על פעול שהוא גוף אחר זולת
גוף הפועל , ואמנם בהחבר כנויי הנמצא עם **גוף** הנמצא לומר פקדת
אומך , תהי' הכונה פקדת את עצמך , באופן שהפועל הוא הפעול , וזהו
בעצמו שמוש צנין המפעל ותאמר **התפקדת** , וענין חבור כנויי נמצאת
עם **גוף** הנמצא , מצואר הוא כי נמנע היומו' , גם אין לחבר גוף הנמצא
שהוא ליחיד עם כנויי הנמצאים שהוא לרבים . ואצ"ל שלא יתחבר עם
כנויי נמצאות שהוא לנקבות רבות . נשאר א"כ ששה דבורים בלשון חבור
הכנויים עם **גוף** הנמצא , וכן הוא בלשון יהודה רבים ורבות צין בלשון
עבר וצין בלשון עמיד , שלעולם לא יתחברו כנויי הנמצא עם **גוף** הנמצא ,
כמו שמראה במקו' כל אחד מהם .

יב פקדתי . . . **פקדתיו** וכו' , גם כנויי המד"צ לא יתחברו עם **גוף**

מד"צ צין בלשון יחיד וצין בלשון רבים , ולטע'
שאמרתי לך [בשביל הקודם לזה] בכנויי לשון נמצא , נשאר א"כ שמנה
דבורים בכל לשון מד"צ עם חבור הכנויים , וששה דבורים בלשון נמצא ,
ועשרה בלשון נסתר , והסימן וה"י בהם .

יג פקדה . . . **פקדתהו** וכו' . משמנה ההא המשמשת למיו רפוייה
בחבור הכנויים וימצא עוד להלן (שביל י"ט) .

פקדת . . . **פקדתיו** וכו' . שזה לחבור כנויי **פקדתי** . וכפי

הוראת ענין המאמר אשר תמצא בו מלה מחוברת
על התמונה הזאת . תצחין ומדע אם הוא לשון מד"צ או לשון נמצאת .
ואולם כאשר תמצא מלה כזאת מחוברת עם אחד מכנויי הנמצאים , אז
מדע בצרור שהראתה לגוף המד"צ כי לא יתחברו כנויי הנמצאים עם
גופי הנמצאים . וכמו כן אם דוהיה מחוברת עם אחד מכנויי המד"צ
יתברר לך שהראתה לגוף הנמצאת . שהרי לא יתחברו כנויי מד"צ עם **גוף**
מד"צ . וכאשר הודעתך .

יד פקרו פקרוהו וכו' פא הפעל בשוא ועין הפעל בקמץ :

פקדתם פקדתוהו וכו' בחזור הכנויים מחסר המסה משמש :

והמיו מנוקדח במלחום והזור כנויי פקדתו הוא ג"כ על זה הדרך ומלד הענין מצדיל ציניהם ואין זהם רק ששה דבורים כדרך גופי הגמלאים

פקדנו פקדנוהו וכו' אין זו רק שמנ' דבורים כדרך גופי המד"ב

כנויי הבינונים

מי הנה הגדמי לך [לעיל נמיצ צ'] שהכנוי מורה על הפעול במקו' מלות אומי אומי וכו' ועמה אומר לך שיש כנויים המורים על הקנין כלומר ליחס איזה דבר למי שנקנה לו הדבר ההוא אס לעלם המדבר או נמלא או לנסתר והיה עעם וצאור הכנויים האל כענין מלח שלי שלו שלך וכו' כמו ביתי ענינו בית שלי עבדו עבד שלו עבדה עבד שלך וכן כל כיוצא בהם

מן ואמה ידעת שיש שתי הוראות מיוחדות לצינונים האחת על היות הפעולה צעת הדבור והשנית להוראת שם התאר [כמ"ל של במסלת הפעלים שצול פ"ד] והנה כאשר יתחברו הכנויים עם הצינונים תהיה הוראתם לשם התאר והוראות כנוייה על הקנין [כדרך כל כנויי השמות כמ"ס במסלת השמות אי"ה] ויהיה צאור מלח פקדו פוקד שלו פקודו פקוד שלו ועד"ו בכל השאר

יז פקד הוא ליחיד פקדו וכו' כנויו עשרהיזקן בכל לשון צינוני

פקדים פקדין וכו' המס שהיא לסימן רבי נשמטה בחזור הכנויי ומשאר הווד לצדה להורות על לשון רבי

זזה נורג בכל המקומות שמהינה יוד מס משמש צסוף המיבה לסימן הרבים נשמטה ממיד המס בחזור הכנויי והווד לצדה מורה על הרבוי וצזה מצדיל צין פקדנו המשמש ליחיד עם כנוי רבים מד"ב שהיא כמוצ' בלי ווד וצין לשון רבים עם זה הכנוי שצריך להיות יוד כמוצה לפני הגון וכן מדין בכל כיוצא בזה

יה וראוי לך להתבונן שמשפט מלת פקדי המשמעות לרבים עם כנוי מד"ב להכחז בשתי יודין : אחת לסימן רבי' והשנית להורות על הכנוי . רק לקושי פגישת שתי יודין נשמטה יוד הרבים . והפחת שלפני יוד הכנוי מצדיל בין לשון יחיד ובין לשון רבים : כי בלשון יחיד תהיה תמיד חירק לפני יוד הכנוי . כמו שתראה בלוח אשר לפניך :

יש פקרת פקרתו וכו' . משמנה המיו רפויה למיו דגושה בחבור הכנויים : והכלל הזה יהיה מסור צידך . כל תיבה שסופה הא הנקבה כשמתחבר עם הכנוי משמנה ההא למיו רפויה וכמש"ל [שביל ו"ג] . וכל תיבה שסופה מיו רפויה לסימן היחידה משמנה המיו ההוא לעולם לדגושה בחבור הכנויים . שטרך את הכלל הזה שהוא יסוד מוסד אשר לא יהרס לעולם :

כ ואהרי שמתאנו המיו בדגש בכל לשון יחידה שביוניס הנמלא במקרא מחובר עם הכנויים . כמו ומשאהו אמנתו (ש"ב ד') יועצתו להרשיע (ד"ה ב' כ"ב) וזולתם מזה . נשפט שהם מחוברי' מתשקל פקרת בחיו . שאלו היה החבור מן פקרתה זהה . הימה ההא ראויה להשתנות למיו רפויה ולומר פקרתו וכו' : ואולם באומן הגזרות שאין נוהג בהן שמוש המיו ליחיד' צביונו (כמש"ל במסלת הפעלו' שביל כ"ג) : תהיה לעולם המיו רפויה בחבור הכנויים . ועיין להלן [שביל כ"ב] :

כא פקרות פקרותו וכו' . יש בכל אלה שני סימני הרבוי . ר"ל ויו מיו המשמשות לסימן רבות צביוני' ועוד נוספת עליהן יוד המורה על הרבוי : וכן הוא משפט הלשון בכל המיבוי' שסופן ויו מיו לסימן הרבות' שבחבור הכנויים מצאנה בשני סימני הרבוי . וזכור זה

כב פקוד פקודו וכו' . פה הפעל בשוא לטעם שהמבאר לעיל (שביל ו') פקודים פקודיו וכו' . ציוד לצד לסימן רבי' כמש"ל (שביל ו"ו) פקודה פקודתו וכו' משמנה ההא למיו רפויה כמשפט . וכמש"ל [שביל ו"ט ושביל כ'] : פקודות פקודותיו וכו' . בשני סימני הרבוי כמש"ל (שביל כ"א)

פקד

כג על ה
כד הגמא
כה [שביל
כז עשר
כח וכמש
כט הכל
לכנס
סלכת
תו
זכית
שצמל
אי"ה
כו וכן
הצד
לחבו

כנויי המקור והצווי והעתיד

כג פקד הוא מקור : **פקדו** וכו' : הוראת כנויי המקור היא על כל אחד מאופני : הוראות הכנויים : דהיינו שלפני יורו על הפעול וכמעט אותיותיו וכו' ופעמיסורו על הקנין כמע' שלי שלו וכו' : ואז מוסב הכנוי על הפועל : כלומר מה שהוא פוקד : וכן בשאר :

כד פקד פקדהו וכו' פה הפעל בקמזועין הפעל בשוא בחבור הכנויים וכבר הודעתיך (לעיל שביל י"א) שכנויי הנמצא לא יתחברו עסגוף הנמצא , לפיכך לא יצואו כנויי הנמצאים בלשון צווי שלא שייך רק בגוף הנמצא , וכמו שידעת , ופשוט הוא שכנויי הצווי תורו' על הפעול , כי לא שייך כלל ענין כנויי הקנין ולא בעבר ולא בצווי ועמידה **פקדו** פקדהו וכו' : וחבור לשונות שבצווי עס הכנויים שזה לחבור לשון רבים , והענין יבדיל ציניהם .

כה אפקד אפקדהו וכו' . אין צו רק שמכ' כנויים כמש"ל [שביל י"ג] **תפקד** **תפקדהו** וכו' בלשון נסמרת נוהגו' עשר' כנויי' . וכשמשמש **תפקד** לנמצא יחסר כנויי הנמצא וישארו ששה וכמש"ל [שביל י"א] **יפקד** **יפקדהו** וכו' עד משלום לזה הכנויי' הכל מצואר ממה שהקדמנו שכל כנויי גופי הנמצאוי' ששה' ולמד"צ שמנה' ולנסמרים עשרה' וחבור כנויי **תפקדנה** בחבור **תפקדו** אלא שלנמצאות ששה' ולנסמרו' עשרה' . והענין יבדיל ציניה' כמו ומשבותיך **הזכרתי** [ירמיו' צ'] גרו ציתי ואמהותי לר **תחשבני** (איוב י"ט)

זכיתו העניני' על הוומן לשון לסמרו' עם הכנוי . ודע כי השורק שבמלות האלה משמש במקו' מלאפו' . כי כן הוא משפט הנקוד . כמ"ס אי"ה במסלת הנקוד [שביל ל"ט] . קחהו משם והשתמש בו לעת הצורך :

כו ויש מן המדקדקים שאמרו כי אין נכון להשתמש במלת **תפקדנה** עם הכנויים רק במלות נרדפות . תפקדנה אוחו' תפקדנה אומה' וכן השאר . אבל לא נהצר אומס יהוד ולומר **תפקדהו** וכו' . כי לריך להיות' הבדל בין לשון זכר ובין לשון נקבה . וכמו כן אמר' בחבור **פקדהו** השוה לחבור **פקדתם** . וחבור **תפקדנה** השו' אל חבור **פקדו** . והצורך יבחר .
כז

מחלת נתיב ג ד הכנויים

כז הנה ערכמי לפניך בזה מנהג חבורי הכנויים עם גזרת השלמי' צבנין
הקל . באופן שיקל עליך מעתה לקחת מהם משל על דרך הצורם
עם שאר הגזרות בכל הכנויים לומניהם ולגופיהם . כשחלף לזה מדות
הגזרות והכנויים בסומניהם . ודרך הסרון או נחות אומיותיהם . ומנהג
השתנות נקודותיה . אך צריך אני להודיעך שכל תנועה שלפני אות הדגוש'
לא משתנה לעולם לשוא אע"פ שמתרבה המלה בתנועות [לטעם שיתבאר
במסלת הנקוד שזיל י"ח] . ומחבר א"כ הכנויים צבנין **פקד** בהחקים
תנועת פא הפעל **פקרו פקדה** וכו' . ועין הפעל בשוא' ובלשון נמלא
או מד"ב **פקרתו . פקרתיו** . ועד"ז בכל השאר . וכן בגזרת אסעין

הפעל אהע"ר **ברכו . ברכתו** וכן כלם בהחקים תנועת פא הפעל
כדי להורו' על הדגש הראוי להיות באות שאחריה . וכן מדיון
בכל כיוצא בזה . שכל תנועה המשמנה מפני הסרון הדגש הראוי להיות
באות שאחריה לא משתנה לעול' לשוא אפילו ברבות תנועות המלה . וצבנין
הפעל תאמר **הפקירו . הפקרתו** . וכן השאר לפי דרכם . ובגזרות
החסרים והנתי' לפי מנהג חסרונם ונחותם . ודבר שפתיס
אך למומר להאריך פה בעניניהם . ולערוך לפניך את פרטיהם . כי יקל
עליך לדעת משפטיהם . אחרי שידעת מנהגי הפעלים למיניהם : ככל
אשר הראיתי לך במסלת הפעלו' את דרכיהם . ומתכוז על לוח לצד סדר
חבורי הכנויים לגופיהם צומניה . ועוד אוסיף לבאר לך שני משקליהם :

נתיב ד בהתחלפות סימני הכנויי : ויתר השתנות משקלי
הפעלים בהתחברם עמהם :

אני ערס אחל לבאר יתר דרכי הכנויים . ראיתי להזהיר עוד הפעם את
כל קורא בספר הזה כי לא יסור מדרך הנחות אשר הוריתי לפניו
בנהיב ג' ממסלת הפעלו' . וזאת הענה היעולה להיותו גם עתה מתהלך
בו . לנתח את הפעלים הנמצאים במקרא מחבורי' עם הכנויים . ואחרי
שידע על נכון כל הכללים המצוארי' עד הנה במסלה הזאת : באופן שיכול
להוציא השרשי' מן הפעלו' המחבורי' עם הכנויים ולנתחם כראוי . אז ישים
לדרך פעמיו וילך לאט לרגל המלאכה אשר לפניו בנתיבות אשר אסדר מעתה :
וישמור בלבבו את הכללים אשר ימצארו בהם אחר לאחד ובלאחי מן המסלה
הזאת אוסיף שנית להורות דרך אחר מדרכי החנוך והרגל להיות שלם
ומהיר

ומהיר בשמושי הפעלים ואתה קורא אהוב . אם הפך אתה ללכת גם עמה
בדרך הזה . לך לך אל קלה המסלה הזאת וקח לך משם את אשר תאווה
בפשך . וה' ילליח דרכך . ואנחנו בשם ה' אלהינו נלך במסלה על הסדר
אשר יעדנו לזה החבור :

כח ממה שהתבאר בנתיב הקודם לזה ידעת שלהוראת כנוי הנסתר
משמש ויו נחה בסוף התיב' אחרי חולס שבאות שלפניה כמו **פקדו**
אורו תורגש' במצטא כמו **פקדתי** או הא נקוד' במלשפו' כמו **אפקדתי**
והדומים להם ועמה אגיד לך שלפני' משמש נון דגושה נקודה במלשפוס
בסוף התיבה להורות על כנוי הנסתר. ואמנם אין זה רק בלשון לוויה ליחיד.
וכן בעמיד באותם הגופי' שאין אות נחה משמש' בסופם כמלת אפקד
תפקד יפקד נפקד' כמו **קָהֵנו** וצאה [ש"א כ'] . מה אנוש כי **תִּזְכְּרֵנוּ**
ובן אדם כי **תִּפְקְדֵנוּ** (מהל'ה) ולא **יִשְׁמְרֵנוּ** [שמות כ"א] ו**נִמְכְּרֵנוּ**
[בראשית ל"ז] זכר **אִזְכְּרֵנוּ** [ירמי' ל"א] ורבים כמוהם במקרא
בלשון עמיד :

כח ומלכד ר"ל צל שבין כנוי **נ** לנסתר ובין כנוי **נ** לרבים מד"צ בדגשו'
הנון שהיא לעולם דגושה בלשון נסתר ולא כן למד"צ כי לא יצוה בה
דגש לעולם . יבדיל עוד ביניהם נקוד האות שלפני הכנוי . כי בלשון נסתר
תהיה תמיד סגול לפני הנון . כאותן שהראיתך . ובלשון מד"צ תהיה תמיד
צירי לפני הנון באותם הגופי' שימכן בהם המחברות כנוי **נ** לנסתר וכמו
שראית נקודם בלוח הכנויים : וכן כל הדומי' להם בכחוצ :

ל שמוש כנוי הנסתר יהיה לפעמי' נון דגושה מנוקדת בקמץ והא נחה
אחריה בסוף התיב' . וגם השמוש הזה אינו נוהג רק בלשון לוויה ועמיד באות'
הגופי' שימכו בהם המחברות כנוי **נ** לנסתר [כמש"ל שביל כ"ה] . כמו
אין כמוה **תִּנְבְּאָה** לי [ש"א כ"א] המחטא אותה **יִאֲבָלֵנוּ** [ויקראו']
וישמיענו אותה **וְנַעֲשֶׂנָה** [דברים ל'] וכן **מֵרַצְכִּי תִבְיֵאנָה** [ויקראו']
כמו תצוה אותה . הכמות שרומי' **תִּעֲנֶנָה** [שופטים ה'] כמו טענה
אותה . אבל ידוי **תִּבְיֵאנָה** [ויקראו'] ו**תִּעֲנֶנָה** הנשים
[ש"א י"ח] שהנונין רפויות . הן לשון נסתרות בעתיד . וכן תבדיל בכל
כיוצא באנה :

לא זלשון נסחרת שזעזר עם כנוי הנסחר נאמר **פקדתו** (כמש"ל
שזיל י"ג) או **פקדתו** בחסרון ההא המיו : ז' - דגושה
ונקוד' במלחפו' כמו : ז' - כאשר **גמלתו** (ש"א א') שהו' פמו' **גמלתו**

טוב [משלי ל"א] . וכן **גנבתו** סופ' [חיוז כ"א] **הטתו** ברב לקחה
[משלי ז'] **וכלתו** ואח עליו (זכרי' ה') והדומים להם :

לב ועל הדרך הזה הוא משפט לשון נסחרת שזעזר עם כנוי הנסחר .
כי נאמר **פקדתה** בתיו רפויה ממורת הא השמוש והיא נקוד' בשוא
והא הכנוי בקמץ : ז' - או **פקדתה** בתיו דגושה ומנוקד' בקמץ
והא נחה אחריה כמו **וכעסתה** : ז' - זרמה [ש"א א'] ככל אשר
צותה [רומ ג'] : וידו **חלקתה** [ישעיה ל"ד] שהם כמו
וכעסתה צותה . **חלקתה** וכן הדומי' להם

לג כחז הרד"ק במכלול (רפוס קטן דף ל"ה) בכנוי פקד' וז"ל **פקדתה**
כולו קמוץ וההא במפיק : כן הוא על המשפט עכ"ל . ויש

מן המדקדקים שלא זכרו כלל זה המשקל בתיו רפויה : ועמם לפי שלא
נמצא בכל המקרא לשון נסחרת עם כנוי נסחרת שמהיה בתיו רפויה . אבל
כל מה שנמצא חמנו במקרא הוא על משקל **פקדתה** בדגש המיו : וגם
הרד"ק ז"ל לא הביא זה המשקל בתיו רפויה : רק מדרך סברא .

ואמר כי כן הוא על המשפט . והדין עמו צמה שאמר שמשפטו להיות בתיו
רפויה במקו' הא המשמש וכמש"ל [שזיל י"ט] : אך מה שאמר שראוי
להיות כולו קמוץ וההא במפיק אומר אני כי יומר נכון לומר להיות משפטו
פקדתה בשוא המיו וקמץ ההא : ויש להוכיח כן ממה שנמצ' במקרא
משקל **פקדתה** בדגש המיו וההא נחה וזהו לפי מה שאחשו'

בדקדוק מלח : ז' - **גמלתו** [ש"א א'] וכיוצא בה . שמשפטן
להיות כמו **גמלתו** : [משלי ל"א] . רק שנשמטה ההא ונפלה
פנועה על : ז' - המיו שלפניה הראוי' להנקד בשוא . וכמנהג אותיו'

אהו"י המצוואר לעיל (מסלת הפעלים שזיל כ"ו] ע"ש [ומסמה לא יתכן
להיות פחה שהיא פנועה קטנה צלי היות אחריו שוא נח או דגש חזק
כמ"ש א"ה במסלת הנקוד . לכן נדגש' המיו "] והוא הדין והמשפט במלת
חלקתה (ישעי' כ"ד) וכיוצא בה . שמשפטן להיות במשקל **חלקתה**
בשוא המיו רפויה וההא בקמץ : וכאשר הניחו ההא : הוא כאלו איננה
כקובה

במזבה כלל : והיטלה מזועתה על חיו שלפניה הראויה להנקד בשוא וזא
 החיו בדגש לטע' שאמרנו בדגשו' חיו **גמלתו** : כ"ז כ"ל צרור ונכון .
 והרד"ק כתב שם בדקדוק **פקדתו** וז"ל הלמד פתוחה והחיו דגושה וכו' :
 ומחסר חיו הנקב' (ר"ל החיו המשמש לפעמי' בלשון נסחר' שבצבר :
 כמש"ל במסלת הפעלי' שביל י') ונבלעה בדגש' והחיו הכתובה והויו סימן
 הנסחר כמו אומן. והראוי **פקדתו**. ואם לא נמצא קי' והוא במקום
פקדתו אלא שהקלו המלה מפני כובד קריאת ההא עכ"ל : וכתב עוד
 שם בדקדוק **פקדתה** הלמד פתוחה והחיו דגושה וההא רפה וכו' :
 ומחסר חיו הפועלת (ר"ל החיו המשמש' להורות על גוף הפועל)
 ומשפטה **פקדתה**. והחיו האחרוני' וההא סימן הפעולה (כונתו על
 הכנויי המורה על גוף הפעול) כמו שכתבנו במלח **פקדתו** עכ"ל. והרבה
 משויות בדבר : חדא כי לא מלאנו בכל המקר' משקל **פקדתו**
פקדתה בשתי חוין : וכמו שהרגיש הוא עלמנו בזה : ועוד שלא
 נמצאו שמושים כאלה במקומות אחרים זולת גוף הנסחרת שהי' **הן**
 לכנוי נסחר או **תה** לכנוי נסחרת . ועוד שאם יהיו השמושים האלה
 נגזרי' מן אומן' אותה היה ראוי להיות' כמו כן החיו בחול' בכנוי הנסחר
 וההא במפיק בכנוי הנסחרת כמו במלח אומן אותה והיותר קשה מכל
 זה : שלפי דבריו תהיה החיו הכתובה להוראת הכנוי והדגש שבה לחשלו'
 החיו המשמש להורות על גוף הנסחרת . ואין זה מנהג הלשון . כי לא
 מלאנו בכל המקרא לשון עבר או עמיד שיהיה האות המשמש שמוש הגוף
 נעדרת מהמכתב . והנכון מה שכתבנו :

לר המקור מגזרת השלמים וכל שהן על דרך השלמים צננין הקל עם
 כנויי לשון נמצא תהיה פא הפעל בקמץ ועין הפעל בשוא : כמו
לעברך צצריח [דברי' כ"ט] **בעברכם** אח הירדן [שם כ"ז]
 ודומיהם . ולפעמי' מתהפכות האקודו' ומהי' פא
 הפעל בשוא ועין הפעל בקמץ . כמו ציוס **אכרך** (בראשי' צ') ציוס
אכרכם [שם ג'] **לשמרך** דרך [שמות כ"ג] :
 ואהרי' כמוה' :

לה וראוי שידע שמצאנו במקרא המקור מגזרת השלמים צננין הקל עם
 הכנויים לפעמים פא הפעל בשורק . כמו **ובקצרכם** אח קציה
 ארלכם [ויקרא כ"ג] או בחורק **בשברי' לכם** (שם כ')
 אחרי **גפלו** [ש"צ ח'] גם צמח כאשר תהיה עץ הפכל
 מלומיות

מאותו אחה"ע לפעמו במחנה דן [שופטים י"ג] ובששתם אח
צניהם [יהזקאל כ"ג] וזולת *

לו כנוי המד"צ ליחיד כשיחזר עם המקור יהיה לשעמים ציוד לצד
וציודם [שמות ל"ב] לצלתי עצבי [ד"ה א' ד' לצלתי הפכי
[בראשית ו"ט] והדומים להם ושעמים צנון יוד
כמו הלהרגני אחת אומר [שמות ב'] אשר עשית עמי לשלחני
ש"ב ו"ג] : ואחרים כיוצא בהם :

לז ודע כי יש מן המדקדקים שרצו לחלק צין הוראות שני המשקלי' האלה
שצמקור עם כנוי המד"צ : ואמרו שראוי להשתמש בכנוי היוד לצד
כשהוא להוראת הקנין דהיינו על הפועל . ועם כן יוד כשהוא מורה על
הפעול ונמנו טעם לדבריהם לפי שהרוב מאותם הנמצאי' במקרא צנון יוד וזרו על הפעול .
מורים על הקנין וכן הרוב מאות הנמצאי' במקרא צנון יוד וזרו על הפעול .
ואמנם לא הודו להם חסדי המדקדקים וז"ל הרד"ק במכלול [ד"ק דף מ']
והכנויים אשר על המקור : פעמים על הפועל עצמו : פעמים על הפעול :
וישמה בהם צנון המדבר היוד לצדה והגון עשהווד : אע"פ שהגון והיוד
יצואו צרוז על הפעול הלהרגני אחת אומר [שמות ב'] אל מאיצו לנחמני
[ישעי' כ"ב] והדומי' להם . והיוד לצדה מצוא על הפועל . כמו וצדברו
אומך [יהזקאל ג'] בשלחני אחת הלי הרעב [שם ה'] באמרו לרשע [שם ג']
והדומים להם : אעפ"כ הכל שזה כי הנה מצאו הגון והיוד על הפועל
בשובני והנה על שפת הנחל [שם מ"ז] : והיוד לצדה על הפעול . כי
מאן ה' לתתי [צמודבר כ"ב] לא אבה יצמני [דבריו' כ"ה] לצלתי עלצו
[ד"ה א' ד'] . והנה מאנה' לתתי על הפעול (ר"ל למת אומי) . עוז
תתי אומה לך (בראשית כ"ט) על הפעול [כי מלת אומה שאחריו מורה
על הפעול והכנוי שבמלת תתי מוסב על הפועל כמו מת שלי . כלומר
שאמן) עכ"ל . ודבריו נכונים כי אין לנו ללכת אחריו הרוב צנון צוה :
אחרי שכלל גדול הוא צידנו שמלה אחת הנמצאת במקרא על משקלה חספיק
להבי' ראיה ממנה : כי שימצא עוד להלן . ולמה זה נמחק לבקש ההבדל
הזה בכנוי המד"צ וזמר מצטאר כנוי המקור שידענו בידיעה נאמנה שאין
הבדל במשקליה' צין שפי ההוראו' האלה רק שיוצן כל אחד מענינו כמו
להוציאם מארץ מצרים [שמות י"ג] המס מורה על הפעולים כלומר להוציא
אומס ויהי כהוציאם אומס ההוצאה (בראשית י"ט) המס מורה על הפועלים
שהם המלאכים . כי מלת אומס שאחריה מורה על הפעולים . (ובזה קצין
דבריו הראצ"ע בפירושו שם] . ורבים ככה : לח

לח
כמו
ה' [י'
הרשב
צחמ
והטיל
הבדל
לנסת
לשון
למ
צו
עם
ולפני
אל
צלו
בעבר
שמאל
שי
העצ
הרא
צרי
הו
מו
אח
ומ

לח בפעלים שהעין או הלמד הפעל שלהם מאותיות אחע"ה תהיה פא
הפעל בטה ועין הפעל בקמץ בחבור הכנויים עם האווי מצנין הקל:
כמו **שָׁמַעְנִי** אדני (בראשוי"ג) **שָׁמַעְנִי** ופגעו לי [שס] **רָפְאֵנִי**

ה' [ירמיו"ז] **סַעֲדֵנִי** ולאשעה [מהלוי"ט] והדומים להס' וזהו מ"ס
הרשב"ס בפירושו על מלת **וּבְקַעְדָּהּ** (שמות י"ד) ע"ש ועד"ו
בהסרון פא הפעל **שָׁמַעְנִי** בחקך (במדבר י"א) **שָׁמַעְנִי**

והטילני (יונה א') הם לשון אווי משרש נשא' ואחריו' כמוהם' ואין שום
הבדל במשקל בין **בְּחַנּוּנֵי** גם ראו פעלוי (מהלוי"ז"ה) שהוא לשון עבר
לנסתרו' עם הכנוי : ובין **וּבְחַנּוּנֵי** נא בואת (מלאכי"ג) שהוא
לשון אווי לרבים : רק יוצן כל אחד מענינו: וכן בכל כיולא בהס'.

לֵאמֹר ואולם בחבור הכנויים עם לשון יחיד שבאווי יש לעולם הבדל בנקוד
ציוו ובין לשון עבר לנסתר בהוותם נמדמים : כי ליחיד באווי הבא
עם הכנויים תהיה תמיד צירי באות שלפני הכנוי (חוץ מלפני כנוי הנסמרת

ולפני כנוי **נָן** המשמש לנסתר: ובאלה בלא"ה אין מקום לטעות ולהשוותם
אל משקל העבר: שהרי כנוי **נָן** לנסתר וכן **נָה** לנסמרת אינם נוהגי' כלל
בלשון עבר (כמש"ל שבול כ"ה ושביל ל"ג) גם' ההא המשמש' לכנוי הנסמרת'
בעבר ליחיד נסתר לא תהי' לעולם רק במפיק ולא בקמץ כמו באווי: ועם

שמלאנו כנוי הנסמרת שבאווי ג"כ במפיק הא כמו **וְלַמְדָּה** אח בני ישראל
שִׁימָה צפיהס (לברי"ל"א): מ"מ (מלבד מה שהס' : כלל הזרס
כמ"ס הראב"ע בפירושו שס) לא מלאמיהו כלל במשקל הדות' אל
העבר שהפא בשוא חוץ ממלת אל נפשו **נִאֲלָה** (מהלוי"ס"ט) ועיין צפוי'

הראב"ע שס) : אבל לנסתר בעבר עם הכנוי' לא תהיה לעולם
צירי לפני הכנוי : ומזה יחבאר לך כי **בְּחַנּוּנֵי** כזהב אלז [איוב כ"ג]
הוֹרִיעֵנִי וחדעה (ירמיו"א) **הוֹרִיעֵנִי** לאמר (איוב ל) אשר לו

מִזִּתְתֵּנִי מרח' [ירמיו"כ'] והדומי' להס שאין צירי באות שלפני הכנוי: הם
לשון עבר, אבל **בְּחַנּוּנֵי** ה' ונסני (מהלוי"כ"ו) **הוֹרִיעֵנִי** נא
אח דרכך (שמות ל"ג) **הוֹרִיעֵנִי** ה' דרך חקך [מהלוי"ק"ע] שלף חרבך
וּמִזִּתְתֵּנִי [סופטו"ט] ודומיהס' שיש צירי לפני הכנוי: הם לשון
אווי :

מ גם בלשון עמיד עם הכנויים תהיה עין הפעל בקמץ בפעלים שראון
הפעל או הלמד הפעל מאומיות אחה"ע כמו ואיך **ישמעני** פרעם
[שמות ו'] חסידה **יסעדני** [מהל' ל"ד] **ימצאהו** בארץ

מדבר [דברי' ל"ב] ופרוש כנפיו **יקחהו יצאהו** על אצרתו (שם)
והדומים להם :

מא חבור הכנויים שבמקור מגזרת חסרי פא בצנין הקל הוא לפעמי' על
דרך השלמים. בנגפו אח מלרים (שמות י"ג) בנסעם מן המחנה
(במדבר י'). ופעמי' יהיה מן **גישת** כמו **בגשתם** אל המזבה (שמו"ל)
וכן כלם בהשטנו' התיו רפויה' לדגוש' ועין הפעל בחירק :
ועם אחה"ע בפחה **בקרתו** אח רבקה [בראש' כ"ה] ווולמו וכמו כן
בגזרת נחי פא יוד נאמר מן **קרת קרת** בעת **קרתה** (שם)

[ח"ה] ציו' **רדתו** (יחזקאל ל"א) וזולת' עין הפעל בחירק: או בסגול ציוס
לכתי [מ"א : ב]. ובפחה להרחבת אחה"ע תיוס **רעתי** אחכ' (דברי'
ט') והדומי' להם. ואם למד הפעל אלף נמה' עד **צאתו**
[שמות ל"ד] ווולמו: ובחסרי הקלו' עוב **תתי** אות' לך **מהתי** אותה
לאיש אחר [בראשית כ"ט] וכל הצירוף' מחוזרים מן **תת** . ודגש
התיו השני' יורה על נון למד הפעל :

מב גזרת נחי עין ויו עם הכנויים בלשון מקור מצנין הקל פא הפעל
חמיד במלחפו' : עד **שובה** (שם ג') אחרי **שובי** (ירמ' ל"א)
ליוס **קומי** (צפני' ג') וכן השאר . ועיון צמ"ש צמסל' הכקוד
שציל [כ"ו] : ובעתי' מגזרה זו עם הכנויים מהיונה אותיות אית"ן
חמיד בשוא צין בצנין הקל וצון בצנין הפעיל: כמו הוא **ישופך** ראש
ואתה **תשופנו** עקב (בראשית ג') **יצודנו** למדחפות' [מהל'
ק"מ] : אישה **יקימנו** : ואישה **יפרנו** [במדבר ל']

וכל הדומים להם . ועעם השמטהם לשוא הוא מפני רבוי מנועומ
המלה וכמש"ל [שציל י'] . ומן הטעם האה תהיה גם ההא שהוא
לסימן צנין הפעיל מגזרה זו . בחטף פחח או בחטף סגול בחבור
הכנויים . ואמנם במקור ולווי מהי' ברוב בחטף פחח . כמו **קשיבו**
אל אביו (בראשית ל"ו) **והשיבני** דבר (שם) ואין שני

להקימו

להק'מו (קהל' ד') ודומיה' וזאלו מהם בחטף סגול כי אלס **הסירק**

[ש"צ ה'] לפני **הביאף** (שס ג') וההא שבעב' נקודה צרוצ בח"ס: כמו אשר **השיבו** (מ"א יג) **והשיבני** והראני (ש"צ ט')

והדומים להם . ויש מהם בח"פ **והשיבתיה** אל הארת' (בראשי' כ"ח) **והשיבה** על כנר [שס מ'] וזולת' ומה שרל' הרשב"ס

בפירושו שס לחלק בזה ע"ש . אינו מוכרח כי כבר מלאנו שניהם העבר והמקור פעם בח"פ ופעם בח"ס כמו שהראיתך וכן בלשון עבר מגזרה זו זולת חבור הכנויים . משפט אחר לשני החטפין האלה כמו **הרימותי** ידו [שס י"ד] בח"פ : **השיבנו** אליך (שס מ"ד) בח"ס :

ואחרני' כמוה' . ודע כי גם לירי המס שבלשון יהוד מציוני מפעול מגזר' זו' חשונה לשוא עם הכנויים : ומאמר **משיבו משיבה** : וכל זה לעטס שהמבאר :

מג בגזרת הכפולים עם הקנויים יהיה תמיד דגש בלמד הפעל להורות על הסרון עון הפעל כמנהג גזרה זו ומאמר מן **סב** עם הכנויים **סבו סבה** וכו' : כמו כי **הנני** אלהים (שסל"ג) הוא משרש הק וכת"ש רש"י

שס . וכן בכל כיוצא בזה . ובמקור ולווי ועמיד מצנין הקל חשונה הולם פא הפעל לעולם לשורק בעלת שלש נקודות או לקמץ [לטעס שמדע במסלת הנקוד שבול ס"ו] כמו עד **התמם** [דבריו' ל"א]

בתמם אשית אחת משמיהם (ירמיו' ג"א) הם לשון מקור עם כנוי נסתרים בצנין הקל משרש תמס' המס : וצלווי ועל ספר **חקה** ישעו' ל' **הנני** ה' (מהלוי' ו') **סקליה** כמו ערמיו' [ירמיו' ג']

ובעמיד אומיות אית"ן תמיד צשו' [לטעס שהמבאר בצבול הקודס לזה] כמו אלהי' **הננני** (מהלוי' ס"ז) עון עקבי **יסבני** (שס מ"ט) **תסבני** בצטן (שס קל"ט) ויוצרו לא **הננני**

[ישעו' כז] **ישלוקה** כל יתר עמים [הצקוק צ'] כל אלה והדומים להם שהפא בקמץ : או בשורק הם מצנין הקל . וצנין הפעיל ג"כ אומיות אית"ן צשוא אצל פא הפעל בחירק : **ויסבני** דרך חוץ [יחוקאל מ"ז] אל **תנידני** (מהלוי' ל"ו) ודומיהם וכן : ההא מצנין הפעיל

מהיה בחטף פמה ופא הפעל בחירק . ומאמר מן **הסב** עם הכנויים **הסיבו הסיבה** יכו' : ועד"ו במקור וצלווי : וכן צציוני מפעו' **מסבו** וכו' צשוא המס ופא הפעל

בחירק : **מך** **יק**

מד דרך חזור הכנויי במקור מגזרת נחי למד הא הוא מן פנות
 צמיו : ומאמר פנותו וכו' . וזה נהג בכל הכנויים מגזרת
 זו שלעולם ימחזרו הכנויי . עם המקור הצא צמיו צסוף כמו והיה
בראותו [בראשית מ"ד] והצית **בהבנותו** [מ"א ו'] ציוס
צותו [ויקרא ז'] אח כל **ענותו** [מהלים קל"ב]
כהפנתו ש כמו [ש"א ו'] וכן כלס . אבל המקור שהוא צהא
 צסוף לא ימכן כלל היותו מחובר עם הכנויים

מה וראוי לך להמזונן שלשון נסחרים צעבר מצנין הקל ליחיד
 וליחיד ולרבים המחובר עם הכנויים אין שום הצדל צין
 גזרת נחי עין וצין גזרת נחי למד הא כי תמונה אחת יש להם
 צשמי הגזרת האלה וע"פ הצחינה הראשונה המצוחרת לעול
 [מסלת הפעלים שציל ל"ז מצדול צין מו **שמך** לאיש [שמות צ']
 לגאון **שמהו** [יחזקאל ז'] נפשי **שמתני** [ש"ה ו'] **שמוני**
 נטרה [שס א'] שהם מנחי העין שרשם שום . וצין הוא **עשך**
 [דברים ל"ב] ויעש אלה **עשהו** [שס] רוח אל **עשתני**

[איוצ ל"ג] ידיך **עשוני** [מהלים קי"ט] שהם מנחי למד הא
 שרשם עשה : וכן צכל כיוצא באלה : ומעמה חוכל להמזונן
 כי צדקו דברו רש"י ז"ל צדקדוק מלת **והמם** מהומה גדולה [דברי
 ז'] : וכונתו לומר שיהיה מגזרת נחי העין . וכדעת הרד"ק צשרשים
 [שרש הים] : וצטלה עענת הרשצ"ס צפירושו שם : ע"ש :

נתיב ה באיזה אופן שיתחברו הכנויים עם הפעלים
 העומדים : ועם הבנינים הנפעלים :

מו הגה נא הודעתך [לעיל נתיב צ'] שלא ימכן חזור הכנויי
 רק צשלשת הכנויים הפועלים . ושהו דוקא צפעלים היוצאוי
 לגוף אחר אבל לא צפעלים העומדים : מעמה אביד לך כי כל זה
 אינו רק צאומס הכנויים המורים על הפעול ולטעם שהמצאר שם
 ואולם כשקחיה הורחתם על הקנין ימכן היותם מחוזרים גם צפעלי
 העומים

העומדים וצביונים הנפעלים : כמו צבנתך צביתך וצלכתך צדך
 צשכך וצקומך [שס ו'] לכל יושביה [ויקרא כ"ה] **ובהעלותו**
 יסעו [במדבר ט'] והבית **בהבנותו** מ"א ו') ואח
 התרגזך עליו [מ"צ י"ט] : כל נמלאיך [ישעיה כ"ג] אח
 כל **ענותו** [תהלים קל"ג] ורבים מאד כמוהם ומצואר הוא
 שלא חלק הוראת הקיין בפעלי ר"ל בפעל עבר או לווי או עמיד :
 וא"כ לא שייך בהם חבור הכנויים כלל לא בפעלים העומדים
 ולא בצביונים הנפעלים .

מז ואמנם מצאנו במקרא פעלים עומדים בלשון עבר ועמיד מחוצרי'
 עם הכנויים . אבל אין הוראת הכנויים האלה מיוחדת כהוראת
 שאר הכנויים . רק הם משמשים במקום מלת אחרות . ויפורש כל
 אחד מהם לפי מה שיסכים עיני המאמר ולפי מה
 שיסבול עיני הפעל ההוא מהמחברות הוראת איוה מלה תן
 המלות . כמו בני יצאוני (ירמי' י') שהוא משרש יצא
 ופעל עומד הוא . פירושו יצאו ממני : לא יגורך רע (תהלים ה')
 כמו לא יגור עמך : כל זאת באתנו [שס מ"ד] במקום באת אליו
 תמלאמו נפשו [שמוט ט"ו] עינו תמלא מהם [וצוה חצין כונת
 רש"י בפירושו שס) ורבים כמוהם : ועל דרך זה מלת לי יאזרי
 ואני עשיתיני [יהזקאל כ"ט] שהיא למד"צ עם כנוי מד"צ שלא
 כמנהג הלשון [כמש"ל שביל י"ג] פירושו עשיתי לי : ורז"ל דרשוה
 ואמרו שטעה את עלמו חלוה : ועל האופן הזה מצאנו ג"כ במקרא :
 חבור הכנויים בפעלים מצנין נפעל כמו לא **תנשני** (ישעי' מ"ד)
 שרשו נשה מגזרת נחי למד הא צבנין נפעל עם כנוי מד"צ
 והוא מענין נשיתי טובה [איכ' ג'] שהוא לשון שכהה וצאורו
 לא תנשה ממני . וממה שהראיתי לך צוה תקח משל על השאר
 אשר תמצא במקרא צוה הדרך :

מה גם בפעלים היוצאי' נמצא במקרא לפעמים שמוש הכנויי' על
 הדרך הזה כמו כי ארץ הנגב **תתני** [יהושע ט"ו] ר"ל
 נחת לי **בשלים** הבשר [מ"א י"ט] : כמו בשל להם
והשיבני : דבר [בראשית ל"ז] והשב לי דבר ולא יכלו **דברו**

לשלוס [שס] דבר לו . וכמו שפירש"י שס : ועוד רביס כמו חלה :

מט וכחז הרד"ק על זה במכלול [ד"ק דף ל"ד] וו"ל : ולא

ימכן לדבר כן בכל מקום . כי לא יאמר **דברתני** ולא

ספרתני ולא אמרתני ולא הלכתי והדומים להם .

והעעס כי כן דרך לשון הקדש לקר ולדבר הפך המנהג

במקום שלא תקר ההצנה . כמו עשימיני [יחזקאל כ"ט] קר

המלה צעזר שלא ימכן להבין ממנו שהוא עשה עלמו חלה שעשה

וחקן לו הגאור ולא נלערך אל אחר . וכן ארץ הגב נתמני [יהושע

ט"ו] אחר שאמר ארץ הגב ידוע הוא כי הכנוי חינו נופל על

גופה חלה במקום לו הוא . חבל אס יאמר דברתני במקום דברת

לו . נוכל להבין ממנו דברת עלי והוא הפך הענין . ומה שאמר **דברו**

לשלוס [בראשית ל"ז] מובן הענין אחר שאמר לשלוס . ופירוש דבר לו :

וכן **חזקתני** ומוכל [ירמי' כ'] לא נוכל להבין ממנו חלה חזקת

ממני : לפיכך בחלה המקומות והדות' להם קר הלשון ושס שמי

מלות בחת . והמבין יבין . וקשר לשון הקדש עמוק מאד ולריך

להתבונן בו לכל ישחית הלשון עכ"ל . ועוד ידו נטויה להראות לך מדרשו

הקשר הגוהג בלשון הקדש [להלן סוף נתיב ו"ב] :

נתיב ן להודיע מנהג תוספת אותיות האמנתיו ויבואר
בוה דקדוק כגוי נו גה המשמשות לנכתר ולנסתרת

נון אותיות האמנתיו דרין להיות נוספות לפעמים בלי שום צורך

שמוש [חבל יש בהם דרש או רמו] כמו עמדו **ואשמעה**

[במדבר ט'] **ואעידה** בהם [דברים ל"ב] **אוציאה**

נא [בראשית י"ט] ואני והנער **גרכה** וגו' **ונשוכה** חלוקם

[שס כ"ג] **אתנהלה** לאטי [שס ל"ג] **אציגה** נא [שס]

שכד עמדי [שס כ"ט] **נשה** נא **ושקה** לי [שס כ"ו] **הגישה**

לי [שס] שובה ה' [צמדבר י'] בינה הגיגי [מהליס ה']

והשלכתנה ההרמונה [עמוס ד'] בכל אלה ורבים כיוצא בהם

נוספת ההא שנסוף המיצה ואינה תורה על שום הוראה מהוראות שמושי

האותיות וזהו מ"ש רש"י על מלת ונתנה לך [צראשית כ"ט]

ו"ל : ונחנה לך . לשון רבים כמו נרדה ונבלה [שס"ו]

וכו' כוננו לפרש מלת ונתנה שפסקי הזה למד"כ צעמיד

מצנין הקל בתוספת הא . וצא לשלול צוה שלא נפרש אותה [כפי'

הרש"ס] לשון נסמרת בעבר מצנין נפעל והווי השיבו לעמיד .

ואשר הם בתוספת נון . כמו למען יאריכון ימיד

[שמוס כ'] אשר לא יראון ולא ישמעון ולא יאבלון ולא

יריחון [דבריו ד'] לא תערצון ולא תיראון [שס"א] ולא ידעון

אצמיד [שס ה'] . וכמוהם הרצה . ובתוספת ווי יאכלמו

תורישמו . כסמו . תבלעמו . תביאמו ותטעמו

[הכל שס] ודומיהם . הממין שבמלות האלה משמשות לכנוי הנסמרים

והוויין נוספות . ומנהג השמוש הזה להיות תמיד בחולס המס . וצא

צמלת מהומות יכסימו [שס] המס . במלאפוס שלא כמנהג כמו

שזכר שס רש"י : ו"ל ובתוספת יוד אכרי לגפן [צראשית מ"ט]

שהוא כמו אסר והיוד נוספת ואינ' לכנוי . וכן שכני

סנה [דבריו ל"ג] המגזיהו לשבת המשפילי לראו . מקימו :

מעפר . מושיבו עקרת הבית (כלס צמהליס קי"ג) ודומיהם הרצה :

וצהביעך אל מסלת השמות יתצאר לך עוד מדרכי תוספות האותיות האלה

גם דרך תוספת שאר האותיות אשר לא יחדנו להם עדיס פה :

נא כתב הראצ"ע צפירושו למלת תברכני (צראשית כ"ז) ו"ל

דגשוח נון מצרכני לחסרון נון הנוסף כמו יסוצבנהו וכן

ישחרוננו עכ"ל . ירלה צוה לתת טעם לדגש הנון שבמלה הזאת

הצא שלא כמנהג . כי משפטה תברכני צנון רפויה ולפניה צירי כת

תפקדני . ואמר שהדגש הזה יור' על חסרון נון נוספת

כי כן הוא מנהג הנון הנוספת להמקיס לפעמים גם בחבור

הכנויים . כמו ישחרונני ולא ימלאונני (משלי א') יסוצבנהו יצוננהו

ילרנהו

יצאנהו כאישון עינו [דברי' ל"ב] ודומיהם . וצא במלה זו דגש צנון
 הכנוי לתשלוס הגון הנוספת והאפשר לומר שיהיה כמו כן דקדוק שמוש **נ**
 לכנוי נסתר ושמוש **נה** לכנוי נסמרת שדרכס להיות צנון דגושה כמש"ל
 (שביל כ"ח. ושביל ל'). וסתי' הוראות האותיות האלה לשמות הכנוי'
 והדגש שבנון להורות על הסרון נון נוספת . וכן נראה דעת רש"י ז"ל
 ממה שכחב על מלות חכמות שרומיה **העננה** [שופטים ה'] וז"ל
 דגשות של נון משמשת במקום נון שלישי . וכו' דגשות הגון משמשת
 במקום אותה כמו מרצבת **תביאנה** (ויקרא ו') עכ"ל . ויראה בזה
 לתת טעם לדגש הגון ולומר שהיא במקום נון שלישי ור"ל
 נון הנוספת . כי לא שייך זולתה נון שלישי בזה . והוא ג"כ מה שסיים
 בדבריו שס ולומר דגשות הגון משמשת במקום אותה וכו' : כונתו להודיע
 שכן הוא מנהג כל נון כנוי נסמרת להיותה בדגש : ולאפוקי משמוש לשון
 נסמרות בעמיד שהגון רסויה (כמש"ל שביל ל') : וכמו כן יש לומר לפי
 דבריו שיהי' דגשות של נון **העננו** [מ"ב ד'] במקום נון שלישי
 כלומר נון הנוספת . וכן דגשות נון **תביאנו** (דברים ל"ג) וכל
 כיוצא בו המשמשת במקום אותה . וכפי זה אין המלט מלומר שסתי'
 הגון הכתובה משמשת להוראת הכנוי . אך רחוק הוא עד מאד מדעתנו
 לומר כן . כי מלבד מה שהוא דבר זר בטבע הלשון שיורה הדגש על
 הסרון אות שאינה לא לצורך שרש ולא לצורך שמוש (והנכון בטעם
 דגשות נון **תברכני** . יתבאר אי"ה לקמן במסלת הנקוד שביל מ"ה)
 יש להפליא עוד על מה שלא נמצא אפילו מלה אחת בכל המקרא שיהיו
 בה השמושים הללו לנסתר או לנסמרת . בלי היות דגש צנון לתשלוס הגון
 הנוספת ועם שיש להשיב על זה בכנוי הנסתר שלא יתערב עם כנוי
 לרצוים מר"ב . מ"מ יתכן להיות מלה על משקל **תפקדנה** לכנוי
 נסמרת : ועוד שלא נמצא השמושים האלה לעולם . **תפקדנה** לכנוי
 הגון הנוספת . ר"ל שלא נמצא בכל המקרא מלה על משקל
יפקדנו . ולא על משקל **יפקדנה** . ואם יש לבעל דין לטעון
 גם בזה ולומר שלא יתכן להיות שתי הגוונים כתובות לטעם שאחר
 הרז"ה ביסוד הנקוד [שער הדגש יסוד ו'] ובצורה התיבה [תיבת
 הדגש אות ו'] במלת **נחנו** וזולתה ע"ש אף אנו נאמ' שכבר צא
 כן וזבח תודה **יבבדנני** [תהלים נ'] . וכמוהו
 כמוהם

כמוהו
 הכתוב
 האמת
 ההא
 אהו
 ל"ג
 המיו
 עוד
 כי
 צטגו
 מה
 להיו
 כמו
 (מה
א
 ספק
 כ"ב
 ל יר
 ואין
 הא
 עדיס
 הוא
 דבר
 ע"ס
 הנה
 לדגש
 על
 (דבר
 לפני

מסלת נתיב ו הכנויים

כמוהם משפט אחד לכולם : לכן יראה יומר נכון להיות הגון
הכמוזה במלות **יפקדנו יפקדנה** וכיולא בהן : מאומות

האמנותי' הנוספת ומשפט **יפקדנהו יפקדנה** : רק שנשמעה

ההא והוטלה חנועת' על הגון הראיו' להגקד צשוא : כמנהג אומיות
אהו' המצואר לעיל (מסלת הפעלו' שביל כ"ו) וכדרך שבארנו לעיל [שביל
ל"ג] בדקדוק **פקדתו פקדתה** ע"ש : והטעם שאמרנו שם בדגשות

המיו הוא בעלמו טעם דגשות הגוין במלות האלה וכמו שבאר
עוד : וכן משמע מדברי הרד"ק שהגוין הכמוצות בשמושים האלה הן נוספות :

כי כן כתב במכלול [ד"ק דף מ"ז ע"ג] וז"ל **אפקדנה** ולמד הפעל
בסגול והגון דגושה : וכן כל גון קמוצה ע"ש הא הנקבה
מה שלפניה בסגול : ואם **יראנה** הכהן [ויקרא י"ג] וכו' : ומשפט כלם
להיות הגון נחה (ר"ל : צשוא) וההא קמוצה **יראנה** :

כמו **יסובבנהו יצרנהו** (דברי' ל"ג כל היום **יברכנהו** :
(מהליס ע"ג) ולהקל על הלשון עשו כן עכ"ל : הרי שאמר כי משפט הא
אפקדנה להיות בקמץ והגון צשוא : וגם הביא לראיה מלו' שההא
וגם הגון כמוצה בהן : והגוין שבמלות האלה הן בלא

ספק מאומות האמנותי' הנוספות (וכ"כ הרד"ק בפירוש [שם דף
כ"ג ע"ג] וז"ל ומלאנו נון נוספת בסופה חק עולם ולא יעברנהו
(ירמי' ה') כל היום יברכנהו [מהליס ע"ג] וכו' עכ"ל : ע"ש)

ואין חולק בדבר לומר שהן משמשות : ובעבור שלא מצא בכל המקרא
הא קמוצה אחריו נון נוספת : לכן צנה יסודו וחוק את דבריו ע"פ
עדים נאמנים הגוהגים המנהג הזה : בהצור כנוי הנסתר : וכל זה

הוא כדברינו בהוראת הגון : (אכן מעיין הוראת דגש הגון לא
דבר שם כלל : כי נסמך על מה שכתב מקודם לזה) שם דף מ"ב
ע"ג (וז"ל **אפקדנו** והלמד בסגול בעבור כי הגון בדגש עכ"ל

הנה חלה סגול הלמ' בדגשות הגון ולא נתן שום טעם
לדגש הזה : ואמנם לדברינו נהפוך הוא : כי סגול הלמד הוא
על משפטו : שהרי בהיות ההא במכתב נאמר **יסובבנהו** וצוננהו

(דברים ל"ג חק עולם ולא **יעברנהו** ירמי' : ה') בסגול
לפני הגון הנקודה צשוא נח : ובהעדר ההא תשאר הסגול נל

מכונה

מכונה : ונאמר הסר **יסובבנו** (מהלים ל"ב) ולי אדיר לא
יעברנו (ישעי' ל"ג) : ומפני סגול הלמד שהיא מנועה
 קטנ' ואין אחריה שוא נה לריך להיות דגש צנון : וכדין זה
 כחב הרד"ק בעלמו (שס דף נ' ע"ב) בעטס הדגש הבא אחרי
 הא הידיע' ע"ס : וכן ממלא בכמה מקומות במכלול [אחרי
 כחבי כל זה ממלתי כדברי מפור' ביסוד הנקוד (שער הכנויים
 יסוד י"ח) והוא הנכון . וכן נראה מדברי הראב"ע בפירושו ריש
 פ' שמוס על מלת ממנו ע"ס . ויש עוד דעת אחרת בזה להרצ
 המדקדק בעל שיה ינחק (שער א' פ"ד סוף סי' ב' מספרו הנוכ')
 ע"ס : ואולם רואה אנכי שלשון הראב"ע שס הטעמו . ולא אוכל
 להאריך בזה :

נב לשון יחיד בצווי עס הא הנוספת מגזרת השלמים וכל שהן על דרך
 השלמים בצנון הקל יבוא על שלשה משקלים . האחד כמו
שכבה עמי [בראשית ל"ט] וזולתה פא הפעל בחירק וזה ברוב
 בפעלים שדרכם לבוא זולת הא הנוספת על משקל **פעל**
 בפתח העין . כי זולת הא נאמר **שכב** על משכנך [ע"ב ו"ג]
 עין הפעל בפתח :

נג משקל השני . **זכרה** לי אלהי לטובה [נחמ' י"ג] **שמרה**

נפשו והאילני (מהל' כ"ה) ודומיהם . פא הפעל בקמץ ועל . הרוב
 יהיה זה בשרטים הבאים בלי מוספת הא על משקל **פעול** בחול' העין
 כמו **זכר שמור** ודומיהם . וההבדל שיש בין לשון צווי מזה המשקל ובין
 לשון נסתר . בעבר . יתבאר אי"ה לקמן (מסלת הנקוד שביל פ"א) :
נד משקל השלישי . בפעלים שמהיה עין הפעל או למד הפעל מאותיות
 אהה"ע . יבוא הצווי עס הא נוספת בשוא פא הפעל והעין והלמד
 בקמץ . כמו ה' **שמעה** ה' **סלחה** (דניאל ט' **רפאה** נפשו

(מהל' מ"א) ודומיהם . וכמנהג נקוד הפעלים האלה כשימחצרו עס
 הכנויים . כמש"ל (שביל ל"ח) :

נה ויש שנמלאו במקרא יוצאים מן הדרכים האלה . כמו **שלחה** הגער
 אחי (בראש' מ"ג) שמשפטו בשוא הפא והעין בקמץ

נסעה

נְסֵעָה ונלכה (שס ל"ג) לדעת המפרשים אוחו לשון לוו [עיון צפירש"י
 והראצ"ע שס . גם מלת **מְכַרָּה** כיוס שס כ"ה) המס בחירק
 ומשפטה בקמץ : כי הוא ממשקל פעול בחולם ועס שלא נמלא בכל
 התקרא לשון יחיד בלווי מזה השרש בלי חוספת הא ידענו שכן משפטו
 להיות בחולם עין הפעל ממה שדרך הלווי להיות לעולם שזה אל העמיד :
 ואוחו מלאנו בחול' הקף כמו **יִמְכַר** את בכרתו [שס] זהשאר כמוהו :
 ואין אחד מהס בפחה : וכתו . כן מלת **קָרְבָּה** אל נפשו [מהלוי' ס"ט] :
 איננה על משפטה . כי ראוי להיו' חירק . במקו' קמץ הקוף. בעצור
 שדרכו לבוא זולת ההא בפחה עין הפעל **קָרַב** אמה (דברי' ה') וזולת 'מעטו'

נָו ודע כי המקור מבנין הקל עם הא נוספת נמלא במקר' בקמץ פא הפע'
לְקַרְבָּה אל המלאכ' (שמות ל"ו) ובשורק **לְחַמְלָה** עליך (יוזקאל
 ו"ו) . ובחירק **לְרַבְעָה** אותה [ויקר' כ'] . ועס
 אחה"ע בפחה **לְאִשְׁמָה** : [שס ה'] והדומים להס . ועס
 הכנויים משמנ' : ההא הזאת לתיו רפויה כמו **וּבְקַרְבָּתָם** אל
 המזבח [שמות מ'] וזולתו . וכל שאר הפעלים הבאים
 בתוספת אות . נוהגו' מנהג חבורס עם הכנויים . ויקל עליך להבדיל מלד
 העין בין אות נוספת ובין אות המשמשת לכנוי .

נתיב ז להורות ענין הסמיכות : ומשפט חבור הכנוי
 עם היריעה :

בְּז כאשר יסמך ענין איוה מלה אל ענין המלה שאחריה אשר הוא תכלית
 באור המלה שלפניה הסמוכה אליה . נקרא אלל המדקדקים בשס
סמיכות או **סמיכות ענין** המשל במלת **בְּנֵי** המורה על
 בניס בכלל בלי הודעה של מי הם ומי אציהם וכשמרלה
 ליהוד הבניס בהתיחסס על שס אציהס מאמר **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** . **בְּנֵי**
 ראובן . ותהיה הכונה בניס של ישראל בני' של ראובן
 הרי שהמלה השנית היא באור והודעה על מלת בני שלפניה
 הסמוכה אליה למען דעת שהבניס הס של ישראל או של ראובן
 אציהס . וכן במלת **שִׁמְרֵךְ** לא נודע מה הוא שומר עד שתאמר
 שומר האן : כי אז תודיע במלת האן באור מלת שומר הסמוכה
 אליה : והקס על כל כיווא באלה . והוראת המלה הסמוכה לאחריה
 כאלו

כאלו מלח של כמוצה אחריה כמו ענדי פרעה זקני ציתו [בראשית
כ'] ענינו עבדים של פרעה : זקנים של ציתו : וכן בכלל :

נח מעמה יש לך להחזוק כי לא יתכן כלל ענין הסמיכות להיות
בפעלים = שהרי לפי מה שהתבאר מענין הסמיכות יתברר לך
שהוא תורה על הקנין : כלומר להקנות ענין הסמוך אל הנסמך שאחריו :
וכבר ידעת שלא תלדק הוראת הקנין בפעלים . וא"כ אין מקום לענין
הסמיכות רק בשמות או בציונים כשתהיה הוראתם לשם התאר . גם אם
הדבר הזה תבין ומשכיל כי לא יתכן להיות סמיכות ענין איזה מלה אל
מלה שראשיתה אחת מאותיות מש"ה וכל"ב המשמשות בראש המילה תוך
מן הא הידיעה :

נח וזה הכלל בכל מלה שסופה יוד מס להורות על לשון רבים
כשהיא באה בלשון סמיכות נשמטה מס הרבים ומתאר היו
לצדה והאות שלפניה נקוד' חמיד צירי : כמו מן **שומרים**
עושים : גרים . **פקודים** נאמר בסמיכות **שמרי**
משמרת [במדבר ג'] **עשי** כל מלאכה [שמו'] לה [נח
ציתי [איוב י"ט] **פקודי** המשכן [שמות ל"ח] וכן כלל
על זה הדרך : וזה יהיה לך לאות בכל לשון ציוני או שם
השמות אשר תמצא במקרא שיהיה סופו יוד נחה אחר צירי : מדע
הוא לשון סמיכות הרבים :

ס וכל מלה שסופה הא נחה אחר קמץ לסימן היחידה : תשמנה
לעולם בלשון סמיכות לחיו רפויה ויבוא פתח לפניה . ונאמר מן **פקוד**
פקודה בלשון סמיכות **פקדת פקדת** והיא **בעולת** בעל
(בראשית כ') : וכן ומהיין **מרת** רוח (שם כ"ו) הוא לסמיכות היחיד
בציוני פועל מגזרת נחי למד . הא בצנין הקל : **ומגרת** ציו
(שמות ג') הוא מנחי העין . וכן כל כיוצא בהם . ובמסלח
יתבאר לך כל דרכי הסמיכות היטב בעזרה"י :

סא וממה שהתבאר מהוראת ענין הסמיכות מדע : שהוראת המ
הנסמכת היא להודעת ענין המלה שלפניה הסמוכה אליה : ו
בעלמו ענין הא הידיעה . לכן לא תשמט הא הידיעה במלה הסמוכה
בסמיכות ענין . כי שניהם . ר"ל הסמיכות והא הידיעה יורו על
אחד

אחד : והאחד יספיק : ומן הטעם הזה בעלמנו לא משמש הא הידיעה
צמלה המחוזרת עם הכנויים : אחריו שכבר יש הוראת הידיעה ע"י
הכנוי המורה על הקנין . דמיון זה באמרך **אודהבו** עינו אזהב שלו :
נודע צוה על איוזה אזהב מכון : והוא אשר יאהב חת הגוף הנסתר
אשר ידובר בו : ושזב אין צורך לכפול ההוראה הזאת ע"י הא הידיעה :
וכן בשאר השמות לא יצדק לומר **הביתי השורו** לפי שמאמר ביתו :
שורו . בלא הא . יספיק להודעת הדבר : וכן בכל כולא בהם :

סב ואולם יתכן היות הא הידיעה בלשון צינוני פועל עם הכנויים . כי
ראוי שמדע שמה שאמרנו (לעיל שביל ע"ז) שכנויי הצינוני מורים
על הקנין : זהו דוקא כאשר ישמשו הצינונים להוראת שם המאר : ולפיכך
לא תמחבר עמה הא הידיעה . בעבור שהוראות הקנין היא בעלמה הוראת
הידיעה . וכאשר התבאר . ואמנם לפעמים תהיה הוראת כנויי הצינונים
על הפעול וכטעם אותי אוחו וכו' . וזהו . כשישמשו בפעלים היוצאיו וצינוני
הפעלים המורים על זמן הפעולה . ואז תמחבר עמהם הא הידיעה . כמו
המוציא מארץ מצרים (דברי ח') המוליך במדבר (שם) המאכילך מן
(שם) והפדך מצית עבדים (שם ו"ג) המעלך מארץ מצרים
(מהלים פ"א) . לפי שכל אלה והדומים להם מורה הכנוי להודעת
הפעול והה' שבראשם מורה להודעת הפועל : וכדרך שיבואו צמלות
נפרדו המוליא אחכס (שמות ו') המעלה אוחנו מארץ מצרי' המוליך אוחנו
במדבר (ירמי' ז') וזולתם . כן אמרו המדקדקים . ולפי דעתי אין צורך לטעם
זה . כי אין ההאי"ן הללו משמשות לידיעה . אבל הן במקום מלת אשר .
כדרך הוראת ההא המשמשת בפעלים וכמש"ל (מסלת הפעלים שביל ע"א)
ע"ש . גם כי כל לשון צינוני הנמצא במקרא עם הא הידיעה בחובר
הכנויים . צין שיהיה הכנוי נפרד מן הפעל או שיהיה מחובר בו . כלם
משמשים במקום עבר ויחסר מהם פעל ההויה (וכמש"ל במסלת הפעלי'
שביל ז') כמו המעל' אוחנו מארץ מצרים המוליך אוחנו (הגזכר) שעורו
אשר היה מעלה אוחנו . אשר היה מוליך אוחנו . כמו שיוכיח הענין הגאמר
שם . וכן האלהי' **הרעה** אותי מעודי (בראשית מ"ח) אשר היה רועה
אותי **העונה** אותי ציוס צרתי ויהי עמדי (שם ל"ה) אשר היה
עונה אותי המוליך . אשר הי' מוליך אומך . המוליך אשר הי'
מוליך אומך . והשאר כמוה' . ומה שכמוז וידעתם כי אתי ה' אלהיכ' המוליא
אחכ' (שמות ו') נוכל לפרש בלשון עתיד כמו אשר יהיה מוליא . שהרי בעת ההיא

עדין לא ילאו ממלרי' : או ימפרש גם זה בלשון עזר * ויהיה ענין הפסוק :
צמה שאעשה לכם אחריו לאתכם ממלרי' מדעו כי אנכי הוא אשר היה
מוציא אתכם . וצגת' [צרכות דף ל"ח ע"א] נתלקו צוה רבנן ור' נחמיו'
שר"ג מפרש כפי' הא' . ורבנן דפליגי עליו מפרשו' כפי' הצ' . ויש
לחמוה על מה שמשמע מדברי רש"י ז"ל שם צגת' ד"ה ור"ג סבר
וכו' שמפרש דלר"ג המוציא להצא דוקא משמע ולא לשעבר . דל"כ
קשה לדעת ר"ג מפסוק המוציא אתכם מארץ מצרי' שצפ"אמור [ויקרא כ"ב]
וצפ"א ראה [דברי י"ג] : שהרי בעת ההיא כבר ילאו . ולולא דבריו היותו
אומר שמה שאמרו שסור"ג סבר המוציא דמפיק משמע . פי' שמשמע נמו
להצא כמו לשעבר ולפיקר אין המוציא מצורר בלשון המקרא : משא"כ במוציא
דודאי דאפיק משמע . עיי' צגת' שם והבן .

סג וראוי לך לדעת כי מלאנו לפעמים במקרא שהפעול נזכר צפי' צמאמר
אע"פ שקדם לו הכנוי המורה עליו : כמו ומפחה ומראהו את הילד
[שמו"ב] : מלת הילד שהוא הפעול נכלל כבר בכנוי ומראהו : והיה לו לומר
ומראה את הילד [והו"ל דרשוהו צמס' סוטה דף י"ב ע"ב כמ"ס רש"י שם צפי'
החומש] : וכיציאה את תרומת ה' [שם ל"ה] כמ"ס הראש"ע שם . וישנו
את עמו [ש"א כ"א] והדומ' להם : וכן מלאנו בשמות הכנוי עס הידוע :
צחוק האהלי [יהושע ז'] ומעטיסוולתו יוצאו קלחוספת צאור או להפלק
הענין : כמנהג הכפל בלשון וכמס"ל [מסלת הפעלים שציל פ"ז :

נתיב ח בבאור ענין פעל מהרי :

סד יש פעל אשר לא עומד ולא יולא : והוא הפעל אשר חיינו מסור
ביד האדם לא לעשותו ולא למנוע ממנו : אבל הוא מקבל מקרהו בפעולו'
הטבע הערוכה מאת ה' מן השמים : כמו ויגוע וימת [צראשי כ"ה] ויגדל
האיש [שסכ"ו] ויהי יעקב [שסמ"ו] ועיני ישראל קברו מוקן [שסמ"ח] חלה
את רגליו [מ"ב ע"ז] וקנתי ושצתי [ש"א י"ב] כל אלא וכיולא צהן אין בחירת
עשימתן ולא המניעה מהן צרעות האדם . אבל הן תלויות בצרון הצורא
ימעלה : צרעות ה' דרכי איש לתת לו חיים עד כי זקן מאד יאו שאר העיני'
כיוולא צהס : ובעבור זה לא יחכן צהס ענין הצווי : כי אין מצוין לאדם על
מה שאין צידו לעשית . וכל לשון צווי הנמצא במקרא מאלה הפעלי' כלס
מצוארים בלשון עתי' : כמו וימלל בעדך **והיה** [צראשי כ'] כלומר ותהיה
כן והאסף אל עתיך (דברי ל"ב) **ומות** צהר [שם] וכל הדומי' להם ;
ועיין

ועיי'
האלה
צוכרי
נתי
סה
ולצאר
הלשון
צוולת
פעל
שמו
כמו
ועל
סו
הוא
הורא
צשזיל
צמה
היומו
סז
הפעלי
העומ
לשני
צשניה
הפלגת
ושמש
ד'

ועיו' צפוי' הראצ"ע שס"גס צינוני פועל וצינוני פעול אינסנמלא' צפעלס
האלה. וכמו שאזכיר לך במסלת השמות (סוף נתיב י"ח) ע"ש:ודע כי
זכרו מעתה פעל עומד :יש בכללו פעל מקריי כי גם הוא לא תלא פעולתו
אל אחר :

נתיב ט בפרטי הוראות הבנינים הפועלים :

סה כבר הודעתיך [מסלת הפעלים נתיב צ'] הוראת כל בנין משצפת
הצנויים צדרך כלל. ומעתה נכון להעמידך על עיקרי הוראותיה:

ולבאר לך אופני השמות עניניהם כי לא ישמשו על אופן אחד בכל שרשי
הלשון : אבל יהיה ענינם בקלפת הפעלים על הוראתה אחרת מאשר יהיה
בזולתם : וכל זה ימבאר היעצ בנתיבות אשר לפנינו : והנה נא ידעת שיש
פעל עומד כמו הלך : ישב . ודומיהם ופעל יוצא לגוף אחר כמו אכל .
שמר וזולתם גם פעל יוצא לשלישי דהיינו שהפעולה נעשה ע"י אמצעי
כמו המאכילך מן (דברי ה') הקצ"ה מאכיל וישראל אוכל והמן אכול .
ועל שלש אלה הוראות הפעלים יסבו אופני הוראות הצנויים כמו שאבאר.

סו בנין הקל יסודתו ועיקר הנחתו לפעל עומד וכל מה שהוא בצנויות
פעל עומד ראוי להמלא בבנין הקל . וכאשר יצוא צו פעל יוצא לשני
הוא לקלות הענין ורפיון הפעולה : ולזה נקרא צסס בנין הקל אם על שם
הוראתו העלמית שהיא הקלה והפחות שצשלש מדרגות הפעלי אשר זכרנו
בשביל הקודם לזה) גם להוראתו על קלות הפעולה . גם לקלותו במצטא
במה שאין צו סימן הצנין וכמו שידעת ואולם פעל יוצא לשלישי לא ימכן
היותו צוה הצנין ולא יעלה לעולם אל המעלה הזאת שהיא העליונה
שצמדרגות הוראות הפעלים

סז בנין פקד מיוסד להוראת פעל יוצאי לשני , וכאשר ימלא צו פעל
עומד הוא להפלת הפעולה . ודרך זה הצנין להיותו עולה בהוראת
הפעלי מדרגה אחת יותר מצנין הקל דהיינו שהוא מוציא לשני את הפעלי
העומדים בבנין הקל ומוציא לשלישי את הפעלים שהם בבנין הקל יוצאים
לשני , ובחומת הפעלי אשר תהיה הוראתו שזה להוראת הקל אם שיהיו
בשניהם עומדים , או שיהיו בשניהם יוצאים לשני , יורה זה הצנין על
הפלת הענין וחוזק הפעולה , וכל זה ימבאר עוד במה שלפנינו ונפעמים
ישמש זה הצנין להורות על הפך הפעול , כמו **וְדִשְׁבַּרְךָ** את המוצח(במדב'
ד') פו' יסירו הדשן ומסעף פארה (ישעי' ו') : ר"ל כורת הסעיפים ,
ובכל

ובכל מצואתי **תִּשְׁרֵי** [אויב ל"א] ענינו עקירת השרשים. וכן הדומים להם. ועיין בפירש"י על ועשית סירותיו לדשנו [שמו' כז]. ומעטו' מצאנו עד"ו צבנין הקל. כמו ואם לא חסדה וערפתו [שס יג] שהוא לשון כריתת העורף. וכרמך לא תזמור [ויקר' כ"ה] ענינו כריתת הזמורה: ולדעת הריק"ס יהיה כן ומרא כי נוחלה [יחזקאל י"ט] שהוא מצנין נפעל: ופירושו אצדה מוחלתה

סח צנין הפעיל: עיקר הגחמו לפעל יוצא לשלישי: והוא עולה תמיד מדרגה אחת יותר מצנין **פקד**. דהיינו שיוציא לשני אח הפעלי' העומדי' צבנין פקד. ויוציא לשלישי אח הפעלים שהם צבנין פקד ווצאיים לשני: ועל המעט תהיה הוראתו לפעל עומד ואז הוא להפגת הענין: וכן כאשר הוא שזה בהוראתו אל הוראת צנין **פקד** באיזה פעל מן הפעלי': אזי יורה זה הצנין על הפגת הענין וחוזק הפעולה: ואצ"ל בפעלים הנמצאים צבנין הקל וצבנין הפעיל על הוראה אחת. שאז תהיה הוראת ההפעיל על כבדות הפעולה והפגת הענין. ולזה נקרא זה הצנין אלל המדקדקים בשם צנין הכבד הנוסף: להיות צו כבדות ענין יותר מצנין **פקד**. הנקרא אללם צנין הכבד: גם נקרא הצנין הזה בשם זה מפני תוספת שני סימני הצנין אשר צו. הא צראשו ויוד צין העין והלמד הפעל: לפי הטעם הזה נקרא צנין פקד: צנין הכבד. צעבור כבדות קריאת הדגש שבו לסימן הצנין:

ואלה הם אופני הוראותיהם לפי מחלקות הפעלים:

סז אופן הראשון. יש שרש שהוא פעל עומד צבנין הקל. ויוציא לשני צבנין **פקד**. ויוציא לשלישי צבנין הפעיל. כמו מדוע לא יבער הסנה (שמות ג') פעל עומד מצה"ק לא **תבערו** אש(שסלה)

יוציא לשני: **ויבער** מגדיש ועד קמה [שופעי' ט'] יוצא לשלישי: כי שמשון הוא המצטער באמצעות השועלים:

ע אופן השני: פעלים העומדים צבנין הקל ויוציאים לשני צבנין **פקד** כשרש ישן: כזה. שהם לעול' עומדים צבנין הקל. ונאמ' מהם **ותישגהו** על ברכיה [שס י"ו] ולא **תכבה** אח נר ישראל [ש"ב כ"א] שהם מצנין פקד ויוציאים לשני: ולא נמצאו כלל צבנין הפעיל או שיהיו העומדים צבנין הקל יוצאים לשני צבנין הפעיל ולא נמצאו כלל צבנין **פקד**. כשרש עלה' עמד. שהם עומדים צבנין הקל ויוציאו' לשני צבנין

צבנין הפעיל - כמו אשר העלית [שמו' ל"ג] והעמיד את הבהמ' [ויק' כו] ואין להם מציאות כלל צבנין **פקד** : ואחרים כמוהם .
עא אופן השלישי : פעלים היוצאי' לשני צבנין הקל והם יוצאי' לשלישי צבנין **פקד** : כמו לא **תקמד** לעשות [דברי' י"ח] מצנין הקל ויוצא לשני **למד** דעת את העם [קהל' י"ב] הצנין פקד ויוצא לשלישי ולא נמצא כלל צבנין הפעיל או שיהיה צנין הפעיל מוציא לשלישי את היוצאים לשני צבנין הקל ולא יוצאו כלל צבנין **פקד** כמו **ויתרו** :

את ארץ כנען [במדבר י"ג] נאמר במרגלים עצמם ופעל יוצא לשני הוא **ויתרו** בית יוסף (שופט' א') הוא מצנין הפעיל ויוצא לשלישי : וכמו שפירש"י שם וכן הדומים להם :

עב אופן הרביעי . פעלים שמדמה בהם הוראת צנין הקל אל הוראת צנין פקד או אל הוראת ההפעיל צנין שיהיו בשניה עומדי' או יוצאים תהיה לעול' הוראת צנין הקל על קלות ורפיון הפעול' . וצנין פקד או ההפעיל על חוזק הפעולה והפלגתה . כמו ושער שחור **צמח** צו [ויקר' י"ג] עומד הוא מצנין הקל . ויורה על רפיון פעול' הצמיחה . מעט מעט כמכהב הטבע : ושערך **צמח** (יחזקאל י"ו) ג"כ עומד ומצנין פקד . ויורה על רוב

הצמיח' ומהירותה . ועד"ו **אדמו** עצם מפנינים (איכ"ד') עומד מצנין הקל . ואם **יאדמו** כחולע : [ישע' א'] מצנין הפעיל והוא ג"כ עומד אלא שזה יותר אדום וזהו מה שפירש"י על ופרעה הקריב [שמו' י"ד] וז"ל היה לו לכחוצ ופרעה קרב מהו הקריב . הקריב עצמו ונתחמך לקדם לפניהם כמו שהתנה עמה' עכ"ל ר"ל שמלת הקריב שהוא מצנין הפעיל וענינו כאן לפעל עומד שזה להוראת הקל מזה השרש לכן אמר שזא בלשון הפעיל להורו' על ההתחמקות והזריוו' בפעול' הקריב . וכן בכל כיוצא בהם .
עג אופן החמישי . פעלים העומדי' צבנין הקל והם יוצאי' לשני צבנין פקד וגם צבנין הפעיל מהו' הורא' ההפעיל על הפלגת הפעולה : כמו ואכלת ושבעת [דברי' ח'] פעל עומד הוא מצנין הקל **שב' ענו** צבקר חסדך (מהל' ז') מצנין פקד ויוצא לשני . ארך ימים אשביעהו [שם] מצנין הפעיל וג"כ יוצא לשני אלא שזה מורה על רוב השביע' . ועד"ו בשאר עניני הפעיל' אשר ישמרה בהם ענין צנין פקד עם צנין הפעיל . מהו' הוראת ההפעיל על חוזק הפעולה והפלגת הענין .

עד אופן הששי . פעלים שהם צבנין אחר פגס עומדי' ופעם יוצאים כמו אז הלמו עקבי סוס [שופט' ה'] כלו הפך לצן [ויקר' י"ג] הם פעלים עומדים הלמוני כל ידעתי (משלי כ"ג) אשר הפך ה' (דברי' כ"ט) הם

הם יוצאים וכלם מצנין הקל . וכמו כן צנין **פקד אהלך** צאמחך
[מהלוי' פ"ו] עמד . ערוס **הלכו** (איוצ) כ"ד) יוצא
וצנין הפעול' כי יעשיר איש (מהלוי' ת"ט) עומד . ברכת ה' הוא
מעשיר (משלי י"ד) יוצא . ואחרים כמוהם :

עה אופן השביעי . פעלים הנמצאים במקרא צאחד מן הצניני' וצשאר
הצניניים לא נמצאו כלל אפילו מלה אחת מהם בכל המקרא . כשרש
צוה וזולתו שלא נמצאו רק צנין פקד הדגוש . וכשרש השכים השליך . וזולת'
שלא נמצאו רק צנין הפעול . תהיה לעולם הוראת הצנין שנמצאו צו
צמקום הוראת צנין הקל . ועוד תראה מזה צניני' הסמוך :

עו אופן השמיני . פעלים אשר ישמנו עיקרי עניניהם וצאורם לפי
התחלפות הצניניים . כשרש צרך שנאמר ממנו צנין הקל **ויברך**
על צרכיו (ד"ה צ"ז) והוא פעל עומד **ויברך** הגמלי' [צרא' כ"ד]

פעל יוצא מצנין הפעול . ושניהם מענין כריעה על הצרכים . וכאשר יצוא
זה השרש צנין פקד הדגוש ישמנה עינו . כמו **יברך** אח הנערים [שם
מ"ח] שהוא לשון מוספת כבוד . וככה צשרי : **כחש** משמן
[מהלוי' ק"ט] הוא מצנין הקל ועינו כחישה וריון . **וכחש**
צעמימו [ויק' ה'] שהוא מצנין פקד עינו הכפיר' והכוז . ורבים בן :

נתיב בהוראות שלשת הבניינים הנפעלים : ויתבאר בו
אופן היות צווי בבנין נפעל : וההבדל שבין ענין פעל
עומד ובין ענין ההתפעל :

עז הוראת שלשת הצניניים הנפעלים מצוארת כבר . שצפעלים היוצאים
מורים על קבלת הפעולה מאציהם . דהיינו שכאשר יורה צנין הקל
על עשית הפעולה היוצאת לגוף אחר . ותהיה הוראת הנפעל שהוא תולדתו
על קבלת הפעולה ההיא . כמו מן ויעקב **שמע** [צראשית ל"ד] נאמ'
צנין נפעל והקול נשמע [שם מ"ה] וכן השאר וכאשר יורה צנין
פקד על עשית הפעול' היוצאת לשני או לשלישי . יהיה כמו כן ענין פוקד
[ונקר' צפי המדקדקים הראשוני' צשס . לא נזכר שם פועלו] מורה על
קבלת הפעול' ההיא . וכן הדין בהוראות ההפעול שהיא האצ עם הוראת
ההפעל שהוא תולדתו [ונקרא צשס . לא נזכר שם פועלו מהנוסף . ובספרי
הראשוני' תמצא טעם לשמות הללו] . ואמנם צפעלים העומדים שלא
ולדק

ולדק צה
עח ו
שעיקר
כפי הה
שלא ית
יוצא ל
והחכים
על עשי
יסמך ל
נמצא ה
צווי לעו
על המ
לא ילדק
צו חלק
עמ
ההוא
ישה ר
נמצא ה
ז"ל וכ
למצוי
[שמו'
צנין כ
נדברו
אם מע
להיטב

יבדק בהם עיני קבלת הפעולה : אין מקו' לבנינים האלה . כפי מה שהתבאר לעיל (נתיב ח') :

עח ויש עוד הוראה מיוחדת לבנין נפעל מה שאיננה בבנין פוקד והפעל חביריו : והוא מה שאומר לך , דהנה הגדתי לך [לעיל שביל ס"ו] שטיקר הנחת בנין הקל ויסודו הוא להוראת פעל עומד : ומצין ומשכיל כי כפי ההנחה הזאת לא היה צורך להניח לו בנין אחר להיות תולדתו . אחרי שלא יתכן היות קבלת הפעולה בפעל עומד . רק בעבור שימש גם לפעל ונא' לכן היה מן הצורך ליחד גם לו בנין המורה על קבלת הפעול' ההיא . והחכים מניח הלשון להניח המולדה מעין האצושימש גם הנפעל לפעמים על עשית הפעולה בפעלים העומדי' . כמו אצו הקל . וכאלו בעבור קלמו וסמך לפעמי' על עזרת צנו אשר ישרת תחתיו לעשות מלאכתו . ומפני זה נמצא חלק הצווי בבנין נפעל . משא"כ בבנין פוקד והפעל שלא יבוא בהם צווי לעולם . לפי שהם מורים תמיד על קבלת הפעולה . ואין לשון צווי נופל על המקבל . כמו שידעת . וכמו כן כאשר יורה הנפעל על קבלת הפעול' . לא יבדק גם צו לשון צווי . וזאת בהיותו מורה על עשית הפעולה . שאז יהיה צו חלק הצווי . וכמו שבבאר עוד והשתמשות הנפעל לענין עשית הפעולה הוא על ארבעה מינים .

עצ המין האחד בפעלים שענינם עשית הפעולה בזולתו באופן שהפעל בעשותו הפעולה יהיה הוא בעצמו כמו כן מקבל הפעול' ההיא מוזולתו . כמו נלהם נלחמת וכו' . בעת שהוא עושה מלחמה עם רעהו . ושה רעהו כמוהו להלהם עמו . ישמש בנין נפעל במקום בנין הקל . ולא נמצא הקל ממנו . וכן נשקף נשקפת וכו' . כמ"ש הרד"ק בשרשים שרש שקף וז"ל וישמשו צו בלשון נפעל . לפי שהעומד במקום גבוה ומציט הוא נשקף למציעים אליו עכ"ל . וכן **ויאבק** איש [בראשי' ל"ב] וכי **יבצו** אנשים

[שמו' כ"א] והדומים להם . והקרוצ להיות מזה המין פעל דבר כשיבוא בבנין נפעל . או נדברו [מלאכי ג'] נדברו עליך (שם) גם יבצו שרים צו נדברו [תהלו' קי"ט] שאין ענינם כענין השרש הזה בשאר הבנינים . בלתי אם נועדו איזה אנשים ויחד ומתיקו סוד ויחיעלו על איזה ענין להרע או להטיב [בל"א חונטר רעדען] . וכאלו כל אחד מהם נפעל מפעולת דבור חבירו בהתוכחו עמו :

הצין

שז

פ המין השני : בפעלי' העומדים שלא נמצאו כלל בצנין הקל ושרח צנו
 במקומו . כמו נשבע נשבעת וכו' : נמלט נמלטת וכו' . נכנע נכנעת
 וכו' יקון המים (בראשי' א') וי^אנחו בני ישראל [שמות ז'] וי^אנחם ה'
 [שם ז'] ויוותר מהמה בני' הו^דר קהל' וי"ג

והדומי' להם שלא נמצאו בצנין הקל : תהי' הוראת הפעל במקומו
פ המין השלישי . בפעלים הגמלאים במקרא והם עומדים בצנין הקל :
 וגם צנין נפעל עוצר עצרת אציו ויעמידם לעד לעולם : כמו מן הלך :

וגם : קרב : שהם עומדים צה"ק : נאמר בצנין נפעל כלל כנטוחו נהלכתו
 [מהלי' ק"ט] ונקרב בעל הבית [שמו"כ"ג] נ^יש יוסף [בראשי' ל"ג] .
 וכן וילאו למנוח הפתח [שם ו"ט] כלו הפך : לצן ויק' וי"ג עומדים
 מצנין הקל : ונלאו מנרים [שמו"ז] ונהפך ללצן [ויק' ו"ג]
 עומדים מצנין נפעל . וכן הדומי' להם .

פ המין הרביעי' : בפעלי' שהם יולאים בצנין הקל ושלא מלאכו לפעול
 צנין נפעל מולדמו לעשות הפעלים ההם עומדים [וכמנהג הקל
 בעלמו גם שאר הצניני' הפועלי' להיות בהם פעלים פעם עומדים פעם

יולאים כמש"ל שזיל ע"ד] . כשרש שמר שהוא יולא בצנין הקל . וענינו
 שמירה אמת הדבר הזולת . ונמצא לפעמים בצנין נפעל עומד . וענינו
 השמירה מן הדבר כמו ועמשה לא נשמר [ש"צ כ'] כלומר לא נוהר מן
 החרב וכן אס נשמרו הנערים אך מאשה [ש"א כ"א] השמרו לפי
 עלות צהר [שמו' ו"ט] ודומיהם רבים במקרא על ההוראה הו^דת

ואז לכלם והזהירה וגשמר [מ"ז ו'] א"ל שהנביא הזהירו וגם הוא היה
 נוהר משם והזהירה הו^דת נאמרה שם בפסוק שלפני זה בלשן שמירה
 צאמרו השמר מעבר המקום הזה וגו' אצל וננבוא נשמרה הושע וי"ג
 הוא נפעל מתש מקבל פעולת אציו הקל וכן ותלחץ אל הקוף
 עומד

ותלחץ את רגל בלעם [במדכ' כ"ג] הראשון פעל
 מצנין נפעל . והשני יולא מצנין הקל . וכמ"ש רש"י שם וז"ל
 'מלחץ הוא עצמה . ומלחץ את אחרים וכו' עכ"ל ועד"ו שרש אסף יקצן
 'הדומיהם להם היולאים צה"ק . והסלפעמי' עומדי' בצנין נפעל והמחרג'
 'מרגס כל אחד מן הפעליים האלה להוראת פעל עומד כפי מה שיסבול עמו
 השרש ומן המין הזה שרש כנס כפי מה שהשחמשו בו הו"ל בלשון המשנה

כי השרש הזה נמצא במקרא בצנין הקל לפעל יולא כנוס את כל גיהודי
 [אסת' ד'] לכנוס את הגרי' (ד"ה א' כ"ג) . וכן במשנה הכנוס את יבמת
 (יבמו' פ"ג מ"ג) לא יכנוס ואם כנס אין מו^יאין מידו (שם פ"ג מ"ח) וכן
 חזיריהם

חזיריהם להוראת שרכם ל"ל לקי פ"ג לה ספק שם אשר צל מעשה ממש תש"ו השמירה צדצירה נפעל מצנין נראה עשה וצעירה פ"ד זה : כ צעלם אשר ה אך עמ אס א והקבל הפעול כה הפעול

חציריהם : והנפעל מזה השרש לא נמצא בכמוצ' חצל במשנה נמצא לרוב
להוראת פעל עומד אע"פ שהוא יוצא ונכנס תומר (ע"ז פ"ה ת"ד) מש
שכנס לצית המנוגע (נגעי פ"ג מ"ט) וזולתם הרבה ועינים ידוע : וזוה
נ"ל לקים נוסחתנו האשכנזית צמה שאומרים בשעת המילה כשם שכנס
לצרות כו' **כ"ג** וכו' וכל"ל מצנין נפעל וכמו שהתבאר :

פג ומבואר הוא שזהות הוראת הנפל על עשית הפעולה יתכן
להיו' צו בסחלק הצווי וא"כ כל לשון צווי הנמצא צמק' מצנין נפעל אין
ספק שהוא מיוסד על ההוראה הזאת ויהיה הפעל ההוא מאחד מן המינים
אשר בארנו פה וזהו מ"ש חז"ל כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא
מעשה כללו צוה כל לשון צווי מזה השרש מצנין נפעל צין שיהיה לשון צווי
צמט . וצין שיהיה לשון עמיד המצוה כמו וכל אשר אמרתי אליכם
תשמרו [שמות כ"ג] כפירש"י שם או שיהיה לשון עבר המהופך לעמיד
המצוה כמו וגשמרתם מאד לנפשותיכם [דברי'] יהיה תמיד באורם
השמירה מן הדבר שהוא ענין הזהר' והצווי שלא לעשות ולפיכך הזכירו
בדבריהם מלת השמר' להחזו צוה על לשון שמירה ששייך צו לשון צווי מצנין
נפעל כי אז הוא ודאי מענין הזהרה וכאשר התבאר ואולם לשון שמירה
מצנין הקל הנזכר במורה אצל המצוות אס הוא כולל ג"כ הענין הזה או לא
נראה דתליא בפלוגתא דר"א ור"י אי אמרינק השמר לאו לאו והשמר דעשה
עשה או השמר דעשה כמו לאו הוא : עיין במס' מנחות [דף ל"ו ע"ג]
וצעירוצין [דף ל"ו ע"א] וצחוספה שס' ואין כאן מקומו להאריך צוה :
ונשוב לענינו :

פד עד הנה הצעמי לפניך דרך שמוש הוראת הנפעל עד שיחכן להיות
צו חלק הצווי : ולא אוכל להתעלם מהגיד לך דעת המדקדקי' בענין
זה : כי הם אמרו שהוראת צנין נפעל מהיה לפעמים על עשית הפעולה
בעלם הפועל שזה להוראת ההתפעל . ואז יהיה צו חלק הצווי : והוא הדרך
אשר הדרכתיך צו צמחלת למודך (מסלת הפעלים נתיב צ' גזרת נפקד')
אך עמה אומר לך שזה לא יתכן כלל ליחס איז' הוראה לאחד מצניני המולדות
אס אין ההוראה ההיא מתיחסת עכ"פ לאציו : אלא שיובדלו בענין העשיה
והקבלה : ומעולם לא מצאו שמהיה הוראת הקל על עשית הפעולה בעלם
הפעול . וא"כ גם צנין נפעל לא יצדק יחוס ההורא' הזאת ולא יהיה גדול
כה הצן מכח האצ כי האמנם יורה צנין הקל על פעל עומד שהוא עמודת
הפעולה בגוף הפועל ולא תנא מאתו אל גוף אחרת"מ יש הפרש צין הוראת
פעל

פעל עומד וזין הוראת ההתפעל וזה שבפעל עומד לא שייך כלל מנין קבלת
 הפעולה. לא זו בלבד בגוף אחר זולת הפועל. אלא אפי' בגוף הפועל עצמו לא
 יתכן כלל זכרון ענין קבלת הפועל. כמו אמרך הלך. עמד. הגה עשה
 העוש' פעולת ההליכ' או העמיד'. אבל לא תוכל לומר הלך את עצמו. עמד
 את עצמו. באופן שיהי' מקבלת פעולת עצמו: ובעבור זה לא ידק בפעולות
 כאלה מענה על שאלת מה (כמש"ל נתיב א'). משא"כ שמוש בנין התפעל
 המורה על קבלת הפעולה בעצם הפועל. אף שלא תלך פעולת הפועל אל
 זולתו: מ"מ לא תקום ולא תעמוד בגוף הפועל כענין פעל עומד. אבל
 הפעולה נראה כאלו תלך ממנו ותחזור אליו: כמו ויתגל בתוך אהלה [בראשית'
 ט'] הכונה גלה את עצמו והנה נח שעשה הפועל' הוא קבל אותה כמו כן
 באופן שימכן להזכיר בפעולות כאלה ענין קבלת הפועל'. ויש דעת לשאל
 שאלת מה גלה ותהיה התשובה: גלה את עצמו. וכן ומקח הצעיף
 ומתכס [שס כ"ד] ר"ל כסמה את עצמה. ומכס הצעיף ומתעלף (שס ל"ח)
 ומפשט והונחן (ש"א י"ה) והדומים להם. ועם שבלשונות העמים יחורגו
 גם קצת פעלים עומדים בתוספת הכנוי החוזר על הפועל כענין ההתפעל:
 וכדרך שפירש"י בפסו' וילנו העם על משה וגו' [שמות ט"ו] ע"ש: עכ"ז ויתקיים
 ההבדל בתכונות הפעלי' ועיקרו הוראותיהם. ויש לי עוד דברים בזה
 להתוכח עם המדקדקו' אשר לא העלו ההבדל הזה על לבם. ולהשיב על
 הראיו' שהביא הרא"ש צ"ב בס' הבחור (מאמר א') עיקר ה' להשוות הוראת'
 הנפעל וההתפעל: אפס כי ארכו הדברי'. ויולאים מגדר הכונה בזה החבור.
 לכן עוזמים כעת:

פה וצריך אני להודיעך שכבר הסכימו המדקדקי' להיות הנפעל משמש במקו'
 הקל באותם הפעלי' שזכרנו לעיל (שביל ע"ט) במין א' ולטע' שהמבוא'
 שם. וכן בפעלי' הנזכרו' לעיל (שביל פ') במין השני. הכל מודים שימש
 הגפעל במקו' הקל. כמש"ש הרד"ק במכלול [ד"ק דף כ"ז] וז"ל וכתו שנאמר
 מהפעלים העומדי' **פער** מבלי נפעל: כן נאמר נפעל מבלי פעל: כמו נשבע
 נשבעת: שלא נאמר **פער** ממנו שבע שבעת עכ"ל [ואולם בפעלים היוצאי'
 נוי"א הקל מדרך סברא אע"פ שלא נמצא בכחוב: כמש"ש להלן שביל צ"ג].
 ויהיו א"כ כמוהם שאר המינים אשר בארנו לעיל. (שביל פ"א פ"ב) ומשפט
 אחד לכלם להיות בהם הוראת הנפעל במקו' הקל: אכן מה שמלאנו בנין
 נפעל משרש ישב. כערי' אשר לא **נ' שבו** (יחזקאל כ"ו) והצירו בירמי' (כ"ב)
 אי אפשר לפרשם מתכונת עשית' הפעולה: והיה אפשר לומר' בדקדוק

המלות

המלות
 ומלשון
 ללצים
 במסלת
 מעולם
 ונ"ש
 משר'
 ט"ו
 ויק'
 נתיב
 פו
 שידעת
 כמו
 חמלו
 והמפא
 וממפא
 י"ג
 רב. וכן
 הרד"ק

פי
 שדרכן
 אחרת
 על ה
 כלומר
 פי'
 והמה

המלות האלה להיומן נפעל ממש מקבל מקרה בנין הקל ויהיו משרש שוב
 ומלשון צוזה ונחמ חושעון [ישעי' ל'] ומשפטן **נְשׁוּבוּ** במשקל **נְכוּנוּ**
 ללצים [משלי י"ט] אלא שנתהפכו התנועות כמנהג הלשון במקומת (כמ"ט)
 במסלת השמות נתיב כ"ה): ויהיה זה באור ענינם : כערים אשר לא מלאו
 מעולם מנוחת שלו' ושלות השקט. אך ח"כ הוא עדין לא תהיה נמלטת מלת
וּנְשׁוּבוּ הערי' [יחזקאל ל"ו] שהשין בשוא ואולי יש במלו' האל' אר הרכב'
 משר' שוב ושרש ישבגדרך שאר מורכבי' הנמלאים בכחוצ (עיון לקמן נתיב
 ט"ו) ואולם אל ארץ כושבת [שמו' י"ו] שם תאר הוא במשקל צרעת נושנת
 [ויק' י"ג] כי התארו' יצואו בתמונות רבות כמ"ט במסלת השמות אי"ה.

**נתיב י"א בהוראות ההתפעל : וזכרון מחלקת המדקדקים
 במספר הבנינים :**

פ"ו בנין המפעל עיקר הנחמו להורות על עשית הפעול' בעצם הפועל. וכמו
 שידעת' ופעמי' יורה על הפלגת ההתמדה והרגילות בפעול' מן הפעולות
 כמו ערך מסחולל [שמו' ט'] מתדפקים על הדלת [שופעי' י"ט] ועמה אל
 תחוללו [ישעי' כ"ח] והדומי' להם . ופעמי' תהיה הוראתו על הדמיון
 והתפארות באיזה פעולה . כלומר שהפועל מדמה עצמו כן בפני אנשים
 ומתפאר בדבר שאין בו כמו יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב [משלי
 י"ג] מראה עצמו כאלו הוא עשיר ואין כל מראה עצמו כאיש רש ויש לו הון
 רב. וכן טכב על משכבך והתחל [ש"ב י"ג] הראה עצמך חולה: כמו שפירש
 הרד"ק שם וילכו וילטורו [יהושע ט'] פירש"י עשו עצמן כהולכי' בשליחות
 עכ"ל וכן הדומים להם .

פ"ז ודע כי זה הבנין לא ימצא בו לעולם פעל יוצא לגוף אחר . וכאשר
 תמצאהו במקרא מחובר עם מלת את אותו אותם וזולתן מן המלות
 שדרכן להורות על הפעל . מדע כי שמות המלה ההיא יהיה במקום מלה
 אחרת שענינה יאות פעל ההוא. וכה תבאר אותו באופן שלא תהי' הוראת'
 על הפעול. כמו שפירש"י בפ' וישב על וימנלו אותו. **אָתָּו** [שפירוש] עמו
 כלומר אליו עכ"ל . וכן ויתפרקו כל העם את נומי' הואב [שמו' ל"ב]
 פי' מנומי' הואב והתנחלתם אותם [ויקרא כ"ה] וזולתם הנמלאים בכחוצ .
 והמה מצוארו' במקום' צפירש"י וצפירושי שאר חסוצי מפרשי המקרא. על
 טוב יזכר שם :

וראוי

פח

וראוי להעיר לצבך ולהודיעך מחלקת המדקדקים צענין מספח
 הצנינים. דע כי יש מהם הניחו שמה צנינים ואמרו כי צנין מרובע
 הוא צנין צפני עלמו. והוא יהיה לאב לצנין המפעל ולפי דעתם יהיה
 המרובע נוהג גם בפעלי מגזרת שלמי וכמו שאבאר לך והעיקר מה
 שהביאם לזה לצנות המרובע בגזרת השלמי הוא לפי שמלאו במקרא
למשופטי אחתן (חיוצ"ט) **תאכלהו** אש (שס"ב) **מלושני** צמח
 (מהלי"ק"א). כי שלש המלות האלה נראו צענייהם זרות אש לא יהי
 המרובע נוהג גם בשלמי. ולכן אמרו כי מן למשופטי שהוא צינוני לפי
 דעתם: נוכל לצנות כמו כן מדרך סברא כל שאר חלקי הגזרה בחולספח
 הפעל שהיא מושכת ויו לסימן המרובע: ונאמר בלשון עבר שופט שופטת
 וכו' וצנינוני משופט משופטי וכו' צשוא המס. וכן בעמיד אשופט
 משופט וכו' אחיות אית"ן צשוא. ועד"ו מן שאכלהו שהאלף בקמץ תמורת
 החולס לפי דעת: נאמה אוכל אוכלת וכו'. וכן מן מלושני נאמר לושן
 לושנת וכו'. ואמנם כבר נמנו ורבו גדולי המדקדקי וצטלו את הצנין
 הזה לגמרי ברציות ברורות וטענות נכוחות. והעלו שאין אב להתפעל. כי
 הוא האב והוא הצן: ואין המרובע צנין צפני עלמו עד שיהיה נוהג מנהגו
 גם בשלמים. אבל הוא צוא יצוא במקום גזרת נחו העין וגזרת הכשולי
 צצניני הדגושים. וכאשר למדתיך. והוא הנכון ודקדוק שלש מלות הנזכרו
 ימצאך חו"ה לקמן במסלת הנקוד (שציל ל"ו) ובמסלת השמות סוף שציל
 ק"ו]. ודי במה שאמרתי לך בזה לגלות אונק ולהאיר עיניך בדברי הרוב
 הזה: למען לא יהיה לך דבר זר כי תמצא זכרו בספרי הדקדוק. ולא
 רציתי להאריך בצאור ענין היוצא מכוונת זה החבור. ואין צו מועיל לפי
 ענינו והר"צ בספר החבור [מאמר ב' עיקר ב'] והר"ה ביסוד הנקוד
 [שער הפעלי יסוד נ"א. נ"ב. נ"ג] וצלה"ת (תיבת הפעלי חות ל"ו)
 התהלכו ברחבה צויכות הענין הזה. מדרשנו משם:

נתיב יב סדר ההשתמש בהוראו **שרשי להיק ומשקליה**
פח אמר המחבר צריך אני להקדים ולהודיעך בזה כי מעת החל הטלעול
 והגלות להיות באומתנו. והתערבו זרע הקודש צעמי הארצו
 לדבר כלשונם ועס. נשכה חלק רב מן הגלשון העברי. ולא נשאר לנו ממנה
 רק מה שהשתמשו בה הנביאי צמנ"ך: ושאר ספרי קדש אשר חזרו
 הנביאי והחכמי הקדמונים בלה"ק. לא ידענו מה היה להם. כי נאצדו
 ונעלמו מעינינו: כמ"ש ח"ע בפירושו סוף מגלת אסתר וז"ל. ונכתב בספר:
 צפתחות הבית: הוא הידוע צימיהם ואצד הספר כאשר לא מלאנו מדרש
 עדו וספרי שלמה וספרי דברי הימי למלכי ישראל וספר מלחמו ה' וספר
 הישר עכ"ל. ואין ספק שיש עוד הרבה מן הלשון מלבד הגמלא ממנה צמנ"ך:
 ולא

ולא בא זכרו בדברי הגזיאו' מצלי לורך אליו בסדר דבריה' ועיני מאמריהם
 [וגם כמה שנמצא מן הלשון רבו כמו רבו הספקו' בעיני קלח המלו'
 והוראותיהן עד שנלטרך לפעמי' להביא ראי' מלשונו' המזרחי' הקרובו'
 במתלככותיהן אל העברות. כמו הארמי והערבי . וזה מפורס' מאד בדברי
 גדולי מפרשי המקרא . ועי' במ"ש ח"ע בפירושו סוף ש"ה על מלת בעל
 המון] : ובעבור זה אין רשות לבעל הלשון ללאת חוץ מדרכי המקרא : ולא
 לנטות ימין ושמאל מעקבותיו . ואין נכון לו להשתמש בשום שרש רק באופן
 חזיונות משקלו והוראתו בכמוצ' אבל אין לנו יכולי' בשום אופן לחדש חזיה
 הוראה לחזיה שרש אס' אין ההורא' ההיא מזרר' שרש ההוא ע"פ דרכי
 המקרא . וכמו כן לא נהדש משקל לחזיה שרש זולת הנוהג בו בכמוצ' . ואע"פ
 שנמצא המשקל ההוא באחד משאר השרשי' שהם כדמותו וכללמו עכ"ז לא
 נביא ראי' מאחד מהם על חזירו' . וא"ל שלא להמציא שרש אשר לא
 נמצא כמוהו אפי' אחד מחלקיו בכל המקרא . ואולם כאשר נמצא מחזיה
 שרש אפי' רק מלה אחת בכל המקרא : והיא על משקלה המיוחד לאותו
 שרש . אז נבנה עליה מדרך סברא כל שאר הלקי הגזר' באותו בנין ולפעמי'
 נוכל לבנות שני בניני' על מלה אחת הנמצא' בכמוצ' . וכל הדברי' האלה
 יתבארו כמה שלפנינו בעוב טעם ודעת בעזר' האל יתברך : ואחרי הודיעי
 לאומך את כל זה . אסדר לפניך הדרכי' אשר ישמור אומס בעל הלשון ולא
 יעברם בהשתמשו בפעלי לה"ק . ובלכתו בדרכי' האלה יהיה קולע אל
 השערה ולא יחטא בהוציאו פרטי הוראות השרשים לגזרותיה' ולבניניה' מדרכי
 המקרא . וידועת הדרכי' הללו מאיר עיניך בהצנת פשוטי המקראות ושום
 שכל בדברי השובי מפרשי הפשט בהרצה מקומות . והיא הכרחית לכל
 תלמיד . ובעצמה דרכים צודקין את הפעלים :

צ הדרך האחד . כל שרש הנמצא במקרא באיזה בנין שהי' . אין לנו רשות
 לנטות את עעמו ולהחליף הוראתו הנהוגה בו בכמוצ' . לא מפעל עומד
 לפעל יולא ולא מפעל יולא לפעל עומד . כשרש עלה . עמד . וכיוצא בהם
 שהם לעולם עומדי' צבה"ק . ובנין הפעיל הם לעולם יולאיים . לא נוכל
 להשתמש בהם צבה"ק לפעל יולא . ולא בנין הפעיל לפעל עומד . וכמו כן
 כאשר יהיה חזיה שרש בנין אחד וולא לשני ובנין אחר יולא לשלישי :
 כשרש אכל וולתו היוצאי' לשני צבה"ק ויוצאי' לשלישי בנין הפעיל . וכשרש
 למד וולתו היוצאי' לשני צבה"ק ויוצאי' לשלישי בנין **פקד** . נשתמש באות'
 שרשי' . בכל א' מן הבניני' . כפי הוראתם המיוחדת . להם בכמוצ' . אכן
 כאשר נמצא במקרא חזיה שרש בנין א' פעם עומד ופעם יולא [כמש"ל
 שזיל ע"ד] . אזי נלך גם אנחנו בזה אחרי עקבות המקרא . להשתמש בו
 כרוננו בכל אחת מן ההוראות האלה :

הדרך

צא הדרד השני . כל פעל מן הפעלו' העומדי' שנמצא ממנו אפי' רק מלה אחת בכל המקרא . נוכל לבנות עליה כל חלקי הגזרה באותו בנין שהשתמש בו הכתוב . וממה שנמצאו **שָׁבַר** דוד [ש"א י"ח] והשרידי' **שָׁרַדוּ** מהם [יהושע י'] נוכל לומר מדרך' סברא שכלת שכלתי . שרדק שרדתי וכל שאר חלקי הגזרה מבני הקל . אע"פ שלא נמצאו בכתוב; אבל לא נוכל להשתמש בהם להוראת פעל יולא בזה הבנין . אחרי שהמלה האחת אשר ממנה לוקחה הגזרה . הוראת' לפעל עומד . וכן הדין בשאר הבניני' . שכאשר נמצא בהם מלה אחת מאיזה שרש והוראתה לפעל עומד נגזור ממנה כל חלקי הגזרה באותו בנין :

צב הדרך השלישי . כל שרש שהוראתו לפעל עומד והשתמש הכתוב בו באחד מן הבנינים ובשאר הבנינים לא נמצא כלל אפי' פעם אחת בכל המקרא . לא יתכן להוציא השרש ההוא מדרך סברא בשאר הבנינים . רק יספיק לנו השמוש בשרש ההוא באותו בנין שהשתמש בו הכתוב . כשרש שנס' שלא נמצא ממנו רק בנין הפעול . והשכמת' והלכתם לדרככם (בראשי' י"ט) וחזיריו . לא נבנה ממנו **שָׁבַם** **שָׁבַמְתָּ** בבנין הקל ולא **שָׁבַם** **שָׁבַמְתָּ**

בבנין סקד . ואצ"ל בפעל שנמצא להוראת פעל עומד . בנה"ק שטיקר הכתוב לכך ולא נמצא בזולתו מן הבנינים . שאין לבנות בהם הפעל ההוא :

צג הדרך הרביעי . כל פעל מן הפעלים היוצאים שנמצא ממנו אפי' רק מלה אחת בכל המקרא . נוכל לבנות מדרך סברא בפעל ההוא שבנינים . האב וחולדתו . דהיינו כאשר חיה המלה מבנין הקל . נבנה עליה כל חלקי הגזרה בנה"ק וגם בנין נפעל חולדתו . דמיון זה . אלו לא היה נמצא משרש רדף כי אם מלה אחת בנה"ק . וגם בנין נפעל נרדף נרדפת וכו' . כי אין רדף בלא נרדף . וכן בהפך זה . אלו לא היה נמצא מזה השרש כי אם מלה אחת בבנין נפעל . היינו גוזרים ממנה כל חלקי הגזרה בבנין נפעל וגם בנין הקל אביו . כי אין נרדף בלי רדף אשר ירדוף אותו . ועד"ז כשחיה המלה מבנין סקד או פוקד חולדתו . וכמו שיסודו מסדרי חפלותינו לומר וזדי **מַבְעֵת** אע"פ שלא נמצא זה השרש בזה הבנין; אך ממה שנמצא **מַבְעֵת** בסיסוף (שמו"ט"ו) נוכל לבנות גם בבנין סקד אביו וכן הדין לפ' בבנין הפעיל ובנין הפעל חולדתו : ונוכל לומר הטביע הטבעת וכו' : לפ' שנמצאו **הַטְּבִיעוּ** בבן (ירמי' ל"ח) : ומן השמחת כל אויביו (תהלי' פ"ט) שהוא

שהוא יחידו מזה הצנין בכתוב. נאמר אשמיה משמיה וכו'. וגם צנין הפעל
מולדתו. וכן בשרש אהו נבנה צנין פקד ומולדתו מן **מאחז** פני כסא [איוצ
כ"ו]. גם צנין הפעיל ומולדתו מן לכסא **מאחזים** (ד"ה ב' ע"ו) וכן

אמרו במשנ' פ"ק דשבת ומאחזיון את האור. ולדעתי צרור הוא שלה כוון
הרמז"ס צת"ש שס צפי' המשנ' ו"ל ומאחזיון את האור העיקר **מאחזים**
עכ"ל וכל"ל ור"ל שמה שאמרו ומאחזיון מצנין הפעיל יש לו עיקר
ושרש בכתוב: והוא מלת מאחזים הכתוב במקרא וממנה נבנה כל חלקי
הגזרה. ולפ"ז לא עלה על לבו לשנות קריאת המל' הזאת (כמו שהצין מזה
הרצ צתי"ט והרז"ה צנין שלמה) רק לבאר אותה להיות כמשפט הלשון.
ומה שנמצא בספרים נוסף על דברי הרמז"ס הללו מלות א"ת האו"ר. הוא
לדעתי חוספת המעתיק שמלא כתוב בספרי הרמז"ס אותיות ד"ה שהוא
נוטריקון של דברי הימי'. והיתה כונת הכותב להראות מקום מלת מאחזים
שהיא כתובה בדברי הימי'. והמעתיק לא הצין כונתו ויחשבהו לטעות
סופר ושלריך להיות במקום ד"ה אותיות א"ה שהוא נוטריקון של מלת את
האור והעתיק את המלת האלה במשלום. ובעו"ה יש ויש טעיות כאלה
מצויים בספרים. והאמת יורה דרכו כי דברי הרמז"ס נכונים ואמתי' הם:

צד הדרך החמשי: בפעלי' שיטמש הנפעל במקו' הקל [כתש"ל נתיב י'
אין לגזר צנין הקל מדרך סברא אם לא נמצא בכתוב כמו נשקף
נשקפת לא נאמר ממנו שקף שקפת. וכן נכנע נכנעת לא נאמר ממנו כנע
כנעת. וכן בכל כיוצא בהם: והעעס פשוט לפי שבאלה הפעלי' לא
ימחיב היות אב לצנין נפעל. כמו שידעת:

צה הדרך הששי. בהיות שני שרשים מורו' על ענין אחד והכתוב ישתמש
תמיד באחד מהם לפעל עומד ובחצירו לפעל יוצא. או שיהי' האחד
יוצא לשני וחצירו יוצא לשלישי: כשרש שמה שהוא יוצא לשני ולא נמצא דק
בצנין הקל: כמו ואחר ישמה הנזיר [במדב' ו'] וחציריו: וכשהיה הפעל
יוצא לשלישי נאמר והשקה את האש' (שס ה') וכן כל הגזר ממנו לא נמצא
רק בהפעיל. נא נאמר **הישתה** וכו' מן שמה ולא **שקה** וכו' מן השקה.
וכן בכל כיוצא בזה ואל"ל בפעלי' אשר ישמנה **צאור** ענינס באיזה
צנין מהיותו בזולתו כאומת שזכרנו לעיל [שביל ע"ו] שאין לשנות את טעמ'
הגהוג במקרא בכל אחד מן הצנינים. וכל המשנ' ידו על המהמנה ויהרס
הבונה מכל וכל עד שלא ישאר רושס ענין המכוון:

הדרך י"ן

צו הדרך השביעי. בפעלי שדרכם לבוא על משקלים שונים. אין לנו רשות להשתמש בשום אחד מהם רק במשקל הגמלא בכחוז באותו שרש כמ"ט הר"ד יחיו' צס' לשון למודים (ש"צ פי"ח) וז"ל. וממה שמדעוהו ג"כ שאנחנו אין לנו רשות להעתיק משפט מה שבא בגזרה מה מהגזרו' ההסרו' אל זולתה מהגזרות החסרות בעלמין. והוא שאם מלאנו שהכחוז ישמש במקור הבא בגזרת נטע צעני משקלי' והם. לנטוע שמים [ישע"כ"ח] ועמ' לטעם [קהל' ג'] לא נעתיק אנחנו שני חלה המשקלי' בגזר' נסע לשנאמ' **לנסע וקסעת** [אחרי שלא נמלא בכל המקרא רק ע"ד השלמי' צנסע הארץ (צמדצ' י) והשאר כמוהו). וכן אם מלאנו בגזרה

נגיש וייראו מגשת אליו [שמות ל"ד] לא נעתיקוהו לגזרת נפל לשנאמ' **כפלת** או לגזרת נדר לשנאמ' **מדרת**. וכן בכל הדומה לזה. וכמו

כן אם מלאנו שהקל הכחוז בגזרה מה ולא הטיל בה הדגש הראוי' לבוא תמורת האות החסר' כמו מה שעשה בגזר' נקח נסע שהקל בעמידו' מהם ובזולת' לרוב' שחמשותו בחלה השמי גזרות ואמר **ויקחו** חליך [שסכ"ו] **ויסעו** מסכות [שס"ג] והדומי' לחלה. הגה אנחנו. לא נעתיק המשפט הזה לגזר' נפל ונגש ונאמר **יפלו התנשין** וכל דומה לזה (עיון צמס"ל

צמסלת הפעלי' שביל ל"ט). והכלל שאנחנו לא נוכל לשנות דבר ממה שבא בכחוז כמו שכבר ידעת ולעשות תמנו הקס על זולתו. כמו שעשו זה פחותי המדקדקי' שעשו חכמת הלשון עיר פרולה אין חומה. אך אם נמלא בגזרה מה שנשמעו רז"ל בה על זולת הגמלא ממנה בכחוז. כמו מ"ש **דור** לי בחיי ראשך (סנהדרין פי"ג מ"ב) **פול** מחמי [כ"ה גרסת הערוך צמ"ע"ו דף ע"א ע"א. ופירשו מענין נפילה. וגרסת רש"י עול מחמי. ע"ש]. שמשקל חלה הצווי' לא מלאנו בחלה הגזרות בכחוז (רק יבוא ע"ד השלמי'. נדרו ושלמו (מהלוי' ע"ו) ונפלו ולא תקומו (ירמי' ה') נפלו עלינו [הושע ו'] ואין עוד זולתם בכחוז]. הגה אלהו נשתמש בהם אם נראה יאע"פ שהשוזי המדקדקי' אמרו בכיוצא בחלה השמושים. לשון מקרא לחוד ולשון רבותינו לחוד: עכ"ל ואתה קח לך מזה משל לכל הגזרו' מכל הצגיני' שלא השתמש בשום פעל מן הפעלי' בין שהיו' מן השלמי' או מהסרי' והנתי'. רק במשקל המיוחד לאונשו פעל בכחוז יאע"פ שדרך חצירי הפעל ההוא לבוא לפעמים במשקל אחר זולתו ומכ"ש שאין להציא ראיה מאיזה פעל הבא בכחוז ע"ד הזרות ואין כך צו חלה חדשו' אבל לא לבנות שאר פעלים כחבניתו וכמס"ל [מסלת הפעלי' שביל ל"ד] וכ"כ הא"ע צס' נחות (באות הווי) וז"ל: והגה חתן לך כלל במלות הארות בפעלי' דע כי אם מלאנו פועל איזה פועל שיהי'

מאחד הצניני' הגה כל הצנין קיים שוכל לומר כל חפצנו כמו השמה' כל
 אויביו (תהלי' פ"ט : נאמר אשמה' משמיה' משמה' בלא ספק ובלא מורא
 [כמש"ל ז"ג] . ואם המלה בפעלי' תהי' זרה נוכל לומר היא לצדה ולא
 כלמוד ממנה. כמו וי'שתחו' לא נאמר ויא'שתחו' ולא וי'שתחו' ולא
 וי'שתחו' (ר"ל) : שאע"פ שנמצא זאת המלה במקרה בלשון נסתר'
 כמו ומקד בת שבע ומשחחו למלך [ת"א א'] וולתה' : לא נוכל להעתיק
 אותה לשמוש לשון נמצא : ולדעתי חומרא יתירה היא זו . כי מאחר שלא
 נמצא בכל המקר' לשון נמצא שבמיד עם ויו ההפך מזה השרש' : לא
 בזה המשקל ולא במשקל אחר . למה נרחיק היותו שיה' אל משקל הנסמרת
 כמו שהוא בכל שרשי הלשון] אפי' לא נוכל לחסר הוא' בעבור שהיא זרה
 ונאמר י'שתחו' . וכן מלת וירא' לא נאמר ירא' וכו' . ואחר שלנאמר
 ירא' [הנמצא עכ"פ עם' הוא] אף כי : לא נאמר וירא' (שלא
 נמצא : כלל על זה הדרך לא עם וואו ולא זולת') . והוא דרך האמת
 עכ"ל . ובמה שזכר בעל לשון למודים בדבריו הנזכר' מענין לשון מקרא'
 לחוד וכו' : כבר הוצאתי לאור מכתב מיוחד קראתיו בשם באר'
דחובות . יסודות בהררי קדש לקים נוסחאות מפלותינו שהן בנויות על
 יסודות הלשון . ולשבר מתלעות האנשים הצונים שוא וטחים מפל בשמות
 את הדבורים הנמצאי' במעצב הברכות והמפלות מצלי היות דומיה' בלשון
 הכתוב : ושם הגדתי דעתי בבאור מאמר' ז"ל לשון תורה לעצמה וכו' :
 והעליתי שכל המלות הנמצאות בלשון המשנה על מנהג טבע הלשון העברי'
 כן תילדי' לשון הקד' הן אע"פ שאין דומה להן בלשון הכתוב . ונוכל
 להצי' ראיה מהן על נכון . ואין כאן מקומו להתוכח בזה :
צ"ו והטעם לכל הגדרים האלה אשר גדרו המדקדקי' בענין הוצאות פרטי
 הוצאות הפעלים ומשקליהם מדרכי המקרא הוא מה שאות' ק' דהנה
 כבר הצענו (לעיל שביל פ"ט) שאין אללנו ידיעת לה"ק בשלמות . כי נאבד
 ממנה מה שנאבד בעולם העלעול וארך הגלות צעו"ה . ומאח' ה' היחה
 זאת המורה אשר שם משה ודבריו הנביאו' פה אהר העומדים לעד ויכונו
 לנאח למשמרת לדור דורי' . והמה לנו למאור עינים גם בדרכי לה"ק והשאר
 אשר לא נמצא בהם . אנהנו לא נדע מה היה לו והנה עינינו הרואו' שיש
 שרשים אשר יתחלק באור עינים באיזה בנין מהיותו צוולתו מן הצניני' כאות'
 שזכרנו לעיל [שביל ע"ו] . ובעבור זה אין להמלט מן הגדרי' והסיגים
 האלה . שהרי אם אין לנו ראיה ברורה מלשון הכתוב על הורא' ענין איזה
 שרש אז איזה משקל אשר נשתמש בו . לא נהיה בעוהים מן המכשול בשמוש
 הלשון . ומי הוא זה אשר יתפאר לאמר באחי עד תכלית ענין הפעל. אחר'
 שאפשר

שאפשר היות לו ענין אחר והוא נעלם ממנו. ואולי תהי' ההורא' המיוחד' לפעל הוא הפך ההורא' אשר יכון אליה המדבר והמשל אתן לך בפעל **שרש** הנמצא בכמוצו צבנין הפעיל ועיינו נטיע' השרשי' כמו **ותשרש** שרשי' [מהל' פ']. וכאשר יבוא צבנין פקד הדגוש יורה על הפך הפעיל' כמו ובכל תבואתי **תשרש** [איוצ ל"ח] ענינו עקירת השרשים [כמש"ל שביל ס"ו]. ומשיס' ^ד אל לצבך אלו לא היו צנין פקד מזה השרש נמצא במקרא והיינו משמשי' זו מדרך סברא: היינו מחסיס לו מסתמא ההוראה המיוחד' לפעל הוא צבנין הפעיל כי לא היה עולה על לבנו הפכו ולא היה המדבר משיג חפצו כזה כי ידבר דבר ולצו בלעמו ואיש כי ישפך טיחו יעמר אל אלוה וירעהו ויזכיר בתפלתו כל תבואת **תשרש** במקום **תשרש** יהפוך הצרכה ח"ו והדומה לזה בלשון הרבה ^ד מה שנודע לנו (ענין במש"ל שביל מ"ט. ולהלן שביל ל"ט) ומי יגיד לנו את אשר נעלם ממנו ולא נודע מדרתי המקר': לכן היטיבו אשר עשו המדקדקים להציב גבולות אשר לא יעברם בעל הלשון. וחפץ ה' בידו יצלה. וה' ישלח לנו מורה לדק ומלאה הארץ דעה.

צ"ח כחב הרד"ק במכלול (ד"ק דף כ"ה ע"ג) וו"ל. וכאשר תמצאם עומדו' אע"פ שלא תמצאם יולאיו ומרצו לבנות מהם פעל יולא מעשה. כמו לא הקיץ הגער (מ"ג ד') **ההיצץ** ורגנו [ישעי' כ"ו] שהם פעלי' עומדו' אע"פ שלא מצאנו יולא ומרצ' נומר פלוגי העיר פלוגי משנתו מאמר **הקיצו** על כן צדקו האומרי' בתפלת' המקיץ נרדמים. ולא צדקו החופשי' ^ד עניה' וכן אמר חכם גדול בשמוש הלשון צפ ווטו **הקיצוני** רעיוני ואישוני נרדמו' זא"ח ע"ה תפס עליו ואמר כי לא יתכן ^ד שנעש' איתו פעל יולא אחר שלא מצאנוהו בכל המקרא כ"א עומד ואם מאמר אם נלערך להעבירו **לפעול** היאך נעשה: נאמר **העירו**. ונאמר בלשון אחד היוצא ^ד ובלשון אחר העומד ודומ' ^ד לו לשון שמה והשקה שלא מאמר השמני מן שמה. ולא שקה מן השק' (כמש"ל שביל ל"ה) אלא בלשון ואחד הוא השומה. ובלשון אחר הוא המשקה: ואני אומר כי אע"פ שחוק א"א ע"ה טענת המפויסה. איננה טענה ואינו דומה ללשון שמה והשקה: כי לא מצאנו **השתה** ולא מצאנו **שקה** במקרא בשום. ענין לא עומד ולא יולא אצל הקיץ אחר ^ד שתמצאוהו עומד נעשה איתו יולא ויהיה צנין אחד עומד ויולא אם נלערך כי אין צנין זולתו לעשותו וכן ושערך **צמח** [יחזקאל י"ז] שהוא פעל עומד אם נלערך לעשותו יולא נעשהו עכ"ל ^ד ויש להפליא על דבריו אלה: חדא איך יתכן להעתיק פעל עומד לפעל יולא אם לא נמצאוהו כן בכמוצו. כי מאחר שלא נודע לנו לשון הקודש בשלתו אפשר להיות ענין אחר מיוחד לו כשהוא להוראת בעל יולא ולא יורה כלל על הענין אשר הוא מור' עליו בהיותו עומד והענין ההוא נעלם ממנו כמו שהי' נעל' ממנו ענין שרש שגה שהוא לשון עסק לולא שהשיד ע"ו אלדר הדני. כמ"ש הרד"ק בשמו צרשי' (שרש שגה) ע"ש. וכבר מצאנו דומה לזה בלשון. כשרש שוב צבנין הקל שהוא משות' לשני ענינים. הא' הוא פעל עומד

עומד מענין תשובה וחזרה . והב' הוא פעל יוצא מלשון תשובה ונחה חוששון
 (ישעי' ל') כנו"ש הרד"ק (סס שרש טוב) . וכמוהו אפשר להיות בשאר שרשי' אשר
 נוליד בה' ענין מבלי היות לו סמך מן המקרא ; ופוד מה זה שאמר חבל הקיץ אחד
 שמאנוהו עומד כעשה אותו יוצא וכו' כי אין בנין זולתו לעשותו עכ"ל כי האמנ'
 שאין בנין אחר מזה השרש מ"מ מאחר שהוא מן הנרדפים ויש שרש אחר והוא פעל
 העיר המור' ג"כ על הענין הזה ואותו מאנוהו יוצא באופן שלא תחסר ההוראה
 הזאת מן הלשון . וכל להשתמש בו על נכון . וכדברי אביו החכם יודע פשר דבר :
 והיות תימה לדבריו סיחרון ז"ל . שהרי לפי מה שנתן טעם ואמר . כי אין בנין
 זולתו לעשותו מבואר שעכ"פ בהיות בנין אחר באותו שרש לא נעשהו יוצא ואח"כ
 אמר . וכן ושערך נמח וכו' אם נצטרך לעשותו יוצא נעשהו עכ"ל . והרי כבר
 מאנוהו פעל יוצא מזה השרש בבנין הפעיל כמו וקיץ ודרדר הנמיה לך (ברא' ג')
 וזולתו . לכן אומר אני לדברי אביו ז"ל נכונים הם במה שאמר כי לא יחכן שנעשה
 אותו יוצא אם לא מאנוהו במקרא כ"א עומד . ועכ"ז הפישתו אינה הפישה
 וכדק בדברנו בנוסח חפלתו לאמר המקיץ נרדמים . כפי מה שאחשוב שמסדרי
 הסבב הזה הוציאו הורא פעל יוצא לזה הפעל ממה שכחוב לא הקיץ הנער(מ"ב ד')
 שהם ז"ל היו מפרשים אותו פעל יוצא . ושהכחוב יספר ענין החשובה שהשיב
 גחזי . כי לא הקיץ הוא את הנער במעשיו אשר עשה . אע"פ שלא הגיד גחזי
 הדברים האלה בלשון זה ממש ואולי אמר הוא בלשון מד"ב לא הקיץ את הנער .
 או לשון אחר הדומה לזה ובלא"ה נראה לכאורה מפשט הפסוק שמאמר לא הקיץ
 הנער הוא מדברי כותב הספר שלא הקפיד להעתיק התשובה כלשונה כמו שאמרה
 גחזי לאלישע . כי הוא לא שמר רק ענין התשובה ולא שמר המלות שהעלה גחזי
 על שפתו בהגיעו לדבריו אשר השיב לשולחו דבר ממעשה המשענת אשר סס על פני
 שלמה והזכיר בדבריו אשר השיב לשולחו דבר ממעשה המשענת אשר סס על פני
 הנער . וכי שמר מצותו ככל אשר צוה אותו וא"כ למה זה העלים הכחוב את
 הענין הזה מן התשובה איך נראה שהסדרי כותב הספר אשר נסמך על מה שזכר
 מקודם לזה באמרו . וגחזי עבר לפניו וישם את המשענת וגו' . ושוב לא היה
 צריך לכפול את הדברי האלה עוד הפע' במאמר שספר בו תשובה גחזי עד שיעתיק
 התשובה באותו לשון שיצאה מפיו עם צאור פרטיה . ולא זכר מן התשובה רק מה
 שנגע אל חבליה ענין השלמות וכאלו אמר . כלל הענין מתשובה גחזי היה . שלא
 הקיץ הוא את הנער . וכפי זה אפשר לפרש שפיר מלח הקיץ לפעל יוצא . ונוכל
 לבנות ממנו כל חלקי הגזרה על ההוראה הזאת . או נאמר שמאמר לא הקיץ הנער
 הוא מדברי גחזי שהשיב בדברי האלה ובלשון הזה ממש עם חוספת צאור המעש'
 אשר עשה כמציח אלישע . אבל כותב הספר לא העתיק רק חבליה ענין התשובה .
 בעבור הסכמו על ספורו אשר הגיד מקודם לכן . ומ"מ יש לפרש מלח הקיץ לפעל
 יוצא ור"ל לא הקיץ מי שבידו להקיץ את הנער . והוא השנ"ה המקיץ נרדמים . כי
 בן הוא מנהג הכחוב לדבר בלשון נסתר ולסתים ולא לפרש הפיעל בדבר הטודע
 ומפורסם מי הוא אע"פ שלא כזכר במאמר (עיין לקמן במסלת השמות שביל ק"ג)
 וא"ח שלפי פירושו יהיה חסר מן המאמר מלח **את** המורה הפעול (כמש"ל
 שביל ז') והיה לו לומר לא הקיץ את הנער . כבר אמרו המדקדקים שבהיות
 הדבר מבואר ונגלה מי הוא הפועל ומי הוא הפעול אז אין צורך לבאר במאמר מלח
 את כמו אשר ברא אלהים אדם על הארץ (דברים ד') בן יכבד אב (מלאכי א')
 והדומים

והדומי להם והנה אנכי יצאתי בזה מגדר הכונה בזה החבור , וכמעט שעברתי
מדרכ הדקדוק אל דרך באור ענייני המקראות אך למען הראותך על כיון דרכי
השמש בהוראות הפעלי הנמצאים בכתיב ולהודיעך קטע אמרי אמת איך שמרו
מיסדי תפלותינו את משפטי הלשון ונזכרו מעבור חקיותיה ונצדק כל אמרי
פיהם אינבהם נפתל ועקש וגם הא"ע עם כל חלונותיו על הפיטנים (עיי' בפי'
קהלת ריש סימן ה') שפתי רננות יהלל פיו סדר התפלות והברכות שנמסרו לנו
מקדמונינו הבקיאים מאד בתהלוכות הלשון ודעת שפתם ברור מללו שפה אחת
ודברים אחדים בלה"ק בלי הערובות : לשונות אחרות בדבריהם ואם נרעת הדפוס
זרחה בקצת דבריהם והשחיתו המדיסוס בעליותם מה שהשחיתו בשנווי הנקד
ומלפי האותיות ראוי לכל משכיל לתת לב אליהם ולהשיבם על מכוונם אבל לא
לשלוח יד בפעלים אשר בנו ובמשקלי השמות אשר יסדו , ואף אם לא נמצא להם
סמך מן המקרא לא נרחיקם עכ"ז ממחנה הפעלי והשמות העבריים , רק נחקר
וכדוש על אודותם אם השתמשו בהם חכמי המשנה על הדרך ההוא , כי המה היו
לפי הלשון וידעו את כל משפטיה , ובאורם יהיה לנו אור המאיר לנו גם בדרכי
הלשון ונתיבותיה , כמ"ס הרמב"ם בפי' המשנה ריש מסכ' תרומות , ע"ס ,
ובמכתבו באר רחובות בררנו הענין הזה בטוב טעם ודעת בעזרת הצורא ,

צ"א גם את הדבר הזה לריך אתה להתבונן וחשים אל לבך לדעת קשר
האות או המלה שדרכה להתקשר עם פעל מן הפעלים . כי פעמי'
הרבה ישנה הענין ע"י השמות אות או מלה הנקשרת במאמר עם אותה
פעל , כמ"ס רש"י על ואשר דבר לי וגו' [ברא' כ"ד] ובתלת ואל ישעו בדברו
שקר [שמות ט'] ע"ס , ועוד תמצא כמו אלה במקומות הרבה בפירושו וכתב
הא"ע בפי' לפסוק וינו ה' אלהי על האדם וגו' [בראשי' ב'] וו"ל כל מלת לוו
עם על מלות לא מעשו וקועל העבו אלוה ישעי' ה' [עכ"ל] ור"ל שכאשר
תהיה מלת על נקשרת במאמר עם שרש ליה אז יהיה ענינו לעולם מלות לא
מעשה ואחמס בלי קשר מלת על יהיה ברוב ענינו על מלות עשה ופעמים
על מלות לא מעשה , כמו ויזוהו ויאמר לו לא תקח וגומר [ברא' כ"ה] ויזו
פרעה וגו' לא תאספון וגו' (שמו' ה') ואחרים ככה , וזהו מ"ס רש"י על
מלת אשר לוך (דברי' ד') וו"ל אשר לוך שלא לעשות עכ"ל וכ"צ הא"ע ע"ס :
ובשרם סור יש הפרס בין הנקשר עם מס המשמש ובין הנקשר עם מלת אל
כמ"ס הא"ע בפסוק ויאמר משה אסורה נא וגו' [שמו' ג'] וו"ל גזרת סר אם
אחריה מסהיח למרחוק כמו סורו ממני (מהליס' ו') הוא אומר להם רחקו
ממני : ואם אחריה **אל** בשלש נקודות (ומה שיחבר בו מן הכנוי' כמו אלי
אליו אליך וכו' תהפך הדבר , כמו סורה אלי (שופ' ד') סור ממקומך וכו'
אלי עכ"ל ובשרש עבר יש הבדל בין הנקשר עם צית ובין הצא וזלחה במ"ס
הא"ע על לעברך צברית (דברי' כ"ט) וו"ל הגה מלת עבר בחסרון צית להפך
עכ"ל

עכ"ל לווה
ויש עוד
המתחבר
הנוהג
ענין את
נתיב
ה
היא מ
לצאר
במשקל
ושניהם
סוראות
והערי
קא
צבה
חבר
ו"ט
התב
יעלו
הדו
וחע
זח
א'
לש
(מ)
ק
ומ
ע

מסלת נתיב יב יג הכנויים

עכ"ל וזהו מ"ס במחלת פ' שופטיו"ז ל לעבור צריחו. הפך להפמיחו עכ"ל
יום עוד שרשי רבים כמו חלה המשתנו' בעיניה' כפי השמות אוח או מלה
המתחברת עמהם. ולריך להזהר מאד מלשנות בהם ואין להמיר שוסקשר
הגורג במקרא בפעל מן הפעלי' וכי בנקל תשחת כוונת המדבר עי"כ ויכנס
ענין אחר בלב השומע. וכמו שהראיתוך באומס שזכרתי. ועיי' במש"ל
(שביל מ"ט) בשם הרד"ק :

נתיב יג דרכי הבחינה בפעלים מתחלפים השוים במשקל

הבחינה המבדלת בין הפעלים שהם משרש אחד ומתדמים בתמונה בזמנים
בדליים או בבנינים מתחלפים זמין. ר"ל שאחד מהם פועל והא' פעול. כבר
היה מבואר בשביל כ"ח ממסלת הפעלים. ואתה הגעתי אל המקום אשר הכינתי
לצאר לך עוד בחינה אחרת למען חדע להבחין גם בפעלי' מתחלפים בהוראה ושוים
במשקל מכל צד. דהיינו שהם משרש א' והם שוים כמו כן בהוראת הגוף והזמן
ושויהם מחכונת הפועל. אבל הם מבנינים מתחלפים. וההיה הבחינה בפרטי
סוראות הבנינים. כי תדרוש ותחקור אחרי שמום כן בנין הנמצא באותו שרש.
ותעריכוהו אל ענין המלה אשר תרצה לדעת בנינה. וזכו על שלשה דרכים :

קא הדרך האחד. כאשר תהיה הוראת השרש ההוא בבנין א' לפעל
עומד ובבנין אחר לפעל יוצא. כשרש סור. עלה. שהם עומדים
בבה"ק ויוצאי' לשני בבנין הפעול. וזהו כו' **יִסַּר** חליה שופטיו"ד ויעל
אזרם [ברא"י"ג] ואד יעלה מן הארץ [שם ז'] המה יעלו צהר (שמות
ו"ט) הם מבנין הקל. כי פעלים עומדים הם אצל **יִסַּר** נח את מכסה
החבה (בראשיו"ח) ויעל עולות (שם) אשר יעלה עולה **יִסַּר** [ויק' י"ז] וכי
יעלו עולה (ירמי' ו"ד) שהם פעלי' יוצאים. הם מבנין הפעיל. וכן בכל
הדומ' להם. וכמו כן בצואם עם הכנויי'. וכמו ויעלהו לעולה (ברא' כ"ז)
ותעלהו עמה (ש"א א') וזולתם. פשוט הוא היוחס מבנין הפעיל. כי לא
יתחברו הכנויים בפעלים עומדי'. וכאשר ידעת ועד"ז - בפעל שהוא בבנין
א' יוצא לשני ובחצירו הדומה לו יוצא לשלישי. כשרש ראה היוצא בבה"ק
לשני ובבנין הפעיל יוצא לשלישי. בזה נדע כי וירא אומס את בן המלך
(מ"ב ו"א) הוא מבנין הפעיל וכמש"ל [מסלת הפעלי' שביל ז"ד] ע"ס :

קב הדרך השני. בפעלי' אשר ישמנה באור ענינם באיזה בנין מהאומי
בזולתו. כשרש מהר שהוא בבנין הקל לשון מוהר ומתן כמו **מָדַר**
ומהרנה לו לאשה (שמות כ"ב). לכל מה שהוא מזה השרש בבנין פקד
ענינו הזריות. כמו **יִמְדַר** אברהם (ברא"י"ח) מדוע מהרתו [שמו"ב]
וזולת'

וזולת : תוה המצער לנו כי **מַהְרֵי** שלש סאים [צראשו'י"ח] **מַהְרֵי**

ועלו [שס ת"ה] שהם מענין השני . הם מצנין פקד ואינם מצנין הקל
[עיי' מש"ל במסלת הפעלים שביל ט'] . ועד' וימצרר שמלת ויברך **בְּרַךְ**
אחכ' [יהוש' כ"ד] הוא מקור מצנין פקד הדגוש שדרנו לבוא לפעמי'
בחול'עין הפע' כמו **יָסַר** יסרני [מהלי' קי"ח] **וַיִּרְפָּא** ירפא [שמות כ"ח]

זולת' . וקמץ הבית הוא משלו' הדגש . ואיננו מצנין הקל . כי לא נמצא
לשון צרכה צבה"ק [כמש"ל שביל ע"ו] . וכן בכל כיוצא בהם :

קָנָה הדרך השלישי . אם לא נמצא מן השרש ההוא אפי' מלה אחת כל
המקרא באחד מ' הצניני' ובצנין האחר נמצא לו חברי' . או נדע שגם
המלה המסופק' היא מאותו צנין שהשתמש בו הכתוב בשאר המקומ' . כמו
טַעַמְוֵי וראו [מהלי' ל"ה] **בְּהַרְוֵי** לכס [יהוש' כ"ד] הם מצנין הקל

ופתח פא הפעל מפני אהה"ע ואינם מצנין פקד . כי לא נמצאו הפעלי' האלה
כלל בזה הצנין ויש להם חברי' צבה"ק . כמו **טַעַמְוֵי** טעמתי [ש"א י"ד]
וּבְחַרְתָּ בחייס [דברי' ל'] וזולתם . אבל **נַחַמְוֵי** נחמו עמי [ישעי'

ת"י] הם מצנין פקד כי יש להם חברי' בזה הצנין . כמו כי **נַחַמְוֵי** ה'
עמו [שס ת"ט] וזולתו . ולא נמצא לשון נחמה בצנין הקל . וזוה
הא"ע והוכיח להיות **וַיִּשְׁחַמְוֵי** הפסח [שמות י"ג] מבה"ק : לפי שלא נמצא
לשון שחיטה בצנין פקד . עיין בפירושו שס : וכמו כן נשפוט
במלת **יַעֲשֶׂוּ** אומו [שס] וחבריו' להיומן מבה"ק : כי לא נמצא זה הפעל
בצנין הפעיל . והקש על כל כיוצא באלה :

נתיב יד בפעלים המוכפלים והמרובעים

קָדַד עד הנה הודעתוך משפט הפעלי' בני שלש אומיות שרשיות : מעתה
אביד לך שיש פעלי' בני ארבע וחמש אומיות השרש . ואחמס גם
המה מולאות' מן הפעלי' בעלי שלש אומיות אלא שנכפלה בהם אחת או
שתיים מאומיות השרש . ולפיכך נקראים בשם מוכפלי' . ולא יבואו הפעלי'
האלה רק בצניני' הדגושי' שהם . צנין פקד פוקד והמפעל . כאשר יורו
על זה סימני הצניני' הללו אשר יתחברו עמהם . כי לעול' תהיה פא הפעל
שלהן בחירק או בפתח או בשורק . ואומיות אית"ן בשוא . וכן צנינוני' מס
שואית לפני השרש . או שיבואו צנימן צנין המפעל . וכאשר תמצא אחד מהם
במקרא . מצנה עליו כל חלקי הגזרה באותו צנין . או צנין אב ומולדתו :

על

על הדר
קה
(מהלי'
סלסלת
אומיות
(משלי'
עבר מצ
זו בוו :
(שמו'
לשון עב
בו (חכ
קו ויש
כלל
קו ויש
קו ויש
שגם
והמת
השין צ
מצנין פ
למד ה
סיותו
קה

על הדרכים אשר התבארו לעיל (נתיב י"ב) : ודרך הכפל באלה הפעלים
הוא על מינים שונים :

קד יש שנכפלה בהם אחת מאותיות השרש אם כשכפל פה הפעל כמו
סלסלם וחרותמך (משלי ד') שרשו סלל מעיני **קדף** לרכב בערבות
(תהלי' ס"ה) והוא לשון לווי מבנין פקד עם כנוי נסתרת ותאמ' בלשון עבר סלסל
סלסלת וכו' בחירק פה הפעל : והכינוי בחוספת מס שיאית : וכן נעתיד
אותיות אית"ן בשוא ופה הפעל בפתח אסלסל וכו' : וכן לאחר ריב
(משלי כ"ו) הוא מקור משרש חרד הספקדו **וכלכלף** (מ"א כ') הוא לשון
עבר מבנין פוקד משרש כלל וסקמץ במקום שור' כמנהגן להסתלק
זו בזה : כמש"ל (מסלת הפעלי' שביל כ"ד) . וכשכפל עין הפעל דק מהספ'
(שמו' י"ו) . וכשכפל למד הפעל **ואמר** כל יושב בה (הושע ד') הוא
לשון עבר מבנין פוקד . וכן הדומי' להם . ומלת אם יתמהמה חכה
בו (הצקוק ב') וחבירי' אפשר היוהן כפולי פה הפעל ויהיה שרשן מהם או
שיהיה שרשן מהם וכשכפל עין הפעל :

קז ויש שנכפלה בהם פה הפעל ולמד הפעל כמו מכרכר בכל עוז (ש"ב ו')
כלכל את סמלך (שס י"ט) המלפפוי והמסגי' (ישעי' ח') וכשכפתי
מזרי' (שס י"ט) שרש' כור . כול : לוף . סוך . וזולת' :

קח ויש ששכפלה בהם פה הפעל ועין הפעל ביום נטעך חשגשי (שס י"ז)
ושעשע יונק (שס י"א) וסייתי בעיניו כמתעשע (בראשית כ"ז) שרש'
שגה . שעה . חעה ובנין הספעל בהקויתך אשתעשע (תהלי' קי"ט)
ומתעתעים בנביאיו (ד"ס ב' ל"ז) משפטיו ומתעתעי' ובה דגש בפא
הפעל להשלו' תיו הספעל : ומלת ועל צרכי' חשעשעו (ישעי' ס"ו)
השין בקמץ כי הוא מבנין פוקד . וכן יפסית מבני אלס (תהל' מ"ה) הוא
מבנין פוקד ושרשו יפה וכפולה הפא בהעין : והיוד השלישית היא תמורה הא
למד הפעל כמנהג : ומלת וטאטאחיה במטאטאי שמתד (ישעי' י"ד) אפשר
היותו מזה המין : או מן המין הקוד' . או שיהיה משרש טאט וכפולה עין
הפעל לבד :

קה ויש שנכפלה בהם עין הפעל ולמד הפעל אחרי שלם אותו' שרש'
כמו חמרמרו מעי (איב' ב') והוא מבנין פוקד ותאמר ממנו כל
סכנין **יח**

סבנין עד"ז . אבל לבי סחרחר (תהלי' ל"ה) פא הפעל בשוא . וסווא מבנין
סקל לדעת סרד"ק במכלול (ד"ק דף קפ"ס) ומפני הכפל שבפא הפעל בשוא
ויתכן ג"כ להיותו מן הדגש ככל שאר תכופלי' . ולכל הפני' תבנה העתיד
בחידק אותיות איתן . כי א"ח סיוחן בשוא אחרי שפא הפעל היא בשוא ולא
יבואו שני שואין רזופי' בראש התיבה כמש"ל (מסל' הפעלי' שביל מ"ד)

קמ ויש פעלי' בעלי ארבע אותיו' מרפיו' שוני' זו מזו . ואלה נקראו
בשם מרובעי' כמו יכרסמנס חזיר מיער (תהל' פ') ודוד מברכ
(ד"ה א' ט"ו) רטפס בשרו (איוב ל"ג) פרשו עליו ענגו (סס כ"ו) ויש אומרו
שסס מורכבי' משרשו' נבדלי' . כי אין אלל' במליחו שסס שרש בלס'
סיהי' יותר משלם אותיו' . ואמרו כי פרשו מורכב מן פרש שדי זיו . וכמ'
חז"ל במס' סוכה (דף ל"ה ע"א) וכן פירשו את השאר בדרך הרכבה . וא'
מלשון רש"י סס בגמ' שכתב נוטריקון קא דריש עכ"ל משמע שאין זה פשוט
רם כשאר נוטריקון הנמלא בדברי חז"ל בדרך דרש . ועכ"פ תבנה מס'
כל סבנין :

נתיב מן בפעלים המורכבים :

קי דע כי יש במקרא פעלי' מורכבי' על דרך הזרות . יש מהם מורכבי'
משני סבני' . כמו אחרי **דבבם** את הנגע (ויקרא י"ג) אחרי ס'
דמארה (דברי' כ"ד) . מורכבי' מבנין הפעל בבאי' שורק ס'
ומבנין הספעל והדגש שבפא הפעל הוא לחשלו' תיו הספעל וכן פשוט
ספא ודגש עין הספעל לסימן זה סבני' . **ונבפר** להם (סס כ"ח) הוא מבני'
כפעל והספעל כמ"ס הח"ע בפי' שס' . **נגארה** בד' (ישעי' כ"ט) הוא
מבנין כפעל ומבנין פוקד וחול' הגימל לחשלו' . דגש עין הספעל . מפני
אחס"ע . וכתב סרד"ק במוכלל (ד"ק דף ל') וז"ל ומלך **ירדה** אויב נפש
(תהל' ז') אמרו כי הוא מזה סבנין (ר"ל הסחפעל) וסראוי' . יתרדוף (ויחס'
הדגש סראוי' לסויות דריש לחשלוס סתיו) והוא לגזרח פעול . ועל דעתו כ'
אינו כן . כי לא מלאנו בנין הספעל כי אם בודד במועדיו לא ילא אל בלעזו'
(כתם"ל שביל פ"ז) ואלו הים כן הים ולא וכו' . אבל עקר המלה פסיא מורכב'
מבנין קל ומבנין **פער** הדגוש . כי אם הים וכל מהקל הים אומר **ירדה** .
ואם מהדגוש **ירדה** : הגם כשאמרנו **ירדה** הרכבנוס מסשני' . וטעם

הסרכב' סואח כי דברי סנביא ססאויב רודפו ומרדפו לאחרים
כי ירדה עובר למני : אויב רודף וסנביא רדוף - ירדה עובר לשליבו :
כי : האויב מרדף . ועוריו רודפים . וסנביא רדוף . עכ"ל

קיא ויש ססס מורכבים משני פרטים כמו והושבותים כי רחמנים
(זכרי י') כח"ש הרד"ק במכלול (ד"ס) דף ק"ל וו"ל
סורכבס מן והושבותים מן יסב ומן והושבותים מן סוב ושני
לפיכך סורכב ססס עכ"ל וכחב עוד בו
סעניני נכוני (סס דף ע"ט) וו"ל ויש מלה מורכבת מזה סעור (ר"ל בנין פקד) משני
פרטים וסוא יכלס מקלדוני (ירמ"ט"ו) אמרו ססוא משני פעולים
מסנסתר ומסמדבר בעדו . כי על סנסתר סיס אומר מקללו .
ועל סמד"ב מקלני : וסנכוון בעיני ססוא מורכב משני פרטים מן קלל וקלס .
כי סס שני עניני . סקללס סיס ססך סרכס . וסקלון סוא ססך סכבוס
כן אמר סנביא כלו מקללני ומקלני : וסרכיבו סניס' כאחד ואמרו במלה אחת
שני ענינים לקרר סלסון וללחותו : והומרס סא קלס בוו כמנסב סחלפס
במקומות כנס"ל מסלת ספעלי' סביל ל"ס : ולולי סהחליפוס והראו למד
ספעל בקריאס לא סיס נכר במלס ענין קלס עכ"ל ויחכן עוד לומר שאינס
מורכבת כלל אבל סויו סיס טסס' ואע"פ סלא מלאנו ויו נעס נוסס' באמלע
סמלס סנס כמו כן מלאנו לדריוס סדבר (עור' י') סנחוספס יוד נעס באמלע
ססיב' ואין כמזס במקרא וכ"כ סא"ע בס' מאוניס (ד"ס סמתחלפי' וו"ל :
ודע כי וואו מקללוני כוסף וסוא זר . וכן יוד לדריוס סדבר עכ"ל :

קיב ויש ססס מורכבים משני זמנים . כמו וסמס מסחחויית' (יחזקאל ה')
אמרו סהורכבס מן מסחחוי' ומן ססחחוייתס : ולפי מס ססרניוס
יוסחן מסחכלין סנדין : ססי' סרכבתן משני פרטים מן סחח ומן ססס' עוד
אמרו סמדקדקי' כי ויולדת בן (ברא' י"ו) סורכב' מן עבר ירדת ומביטני
ירדת ועד"ז : ייבת בלבנון מקננת : בארז'
(ירמיו' כ"ב) שכנת : על מיס : (סס כ"א) ויחר
כרוז חלי להיוחן לסון יחידס בביטני והורכב' בהן מלח את
ויסיס ויולדת כמו ויולדת את וכן ססאר : ועס סאין זס :
מנסב סביטני' לבח : בחבור אוחיות מסמשו' לסורות על
בוסי סמדברי' : יבוואו חלס בדרך סרכבס : וכבר מלאנו זס סמנסב בלסון
ממשנ' באמר' מודרני ממך (כדריספ"א מ"א) במקיס מודר חני : וכן מופרשני
ממך מרוחקני ממך (סס) וזולתס : וזוס סורייתני לפניך דרכי סהרכבות :
סקס על ססאר סנמלאיס בכחוב כי יקל עליך מעסס לסכירס כי חמלא אוחס
במקומות

במקומות מושבותם . אחרי שידעת כל דרכי הפעלים אשר מהם תולדותיהם
ויש טעמים לכל ההרכבות : דרוש מעל ספר ה' וסוף ישיכילך .

נתיב מו להורות דרך לחונך למתחילים בשמוש הלשון :

ק"ג

עתה אשלם את כדרי אשר נדרתי בחלתי כתיב ד' מן המסלם הזאת
למדך את המעשה אשר חשש ואת הדרך אשר הלך בו עד היוותך
בקי בשמושי הפעלי' למיניהם כי כל מתהלך בחמו בדרך הנתוח אשר ערכתו
בנתיב ג' ממסלת הפעלים לא יבצר מחמו לנתח כל פעל מן הפעלים
הנמלאים במקרא קדם וללרף וללצן את כל חלק מחלקיו בתחו טעם נכון
לאותיותיו ונקודותיו עד שיבצר מולאו ומבואו. ויכוין בלעת ובחבונה הוראותיו
ודרכי שמושי' אכן לא נמלאו במקרא כל אופני החבורים אשר יליד
היוחס בכל שרש משרשי הלשון . כמו שכבר ידעת שיש מהם שלא נמלאו כי
אם אחד מחלקיו בכל המקרא ועכ"ז נבנה עליו שרש חלקיו : וראוי א"כ לכל
חלמיד להשתדל להיות בקי בכל משקליהם למען יטיה קולע אל השערה ולא
יחטא בהשתמשו בהם : וסדרך המביא לידי הרגל בשמוש הלשון הוא : ההתעסקות
לבנות החיבות על יסודות שרשי הלשון כפי הכללים המסורים בידך . ועת
לבנות ולטעת בלבבך באור ענין כל אחד מהם : ולדרוש ולתור דרך חבורו
ואופני משקליו הנמלאים בכתוב . ובאיוז בנין השתמש בו הכתוב ובאיוז מהם
נמנע היותו. ומה היא הוראת כל אחד מן הבנינים באותו שרש . וכיוצא בדברים
האלם אשר מבלעדי ודיעתם אין להמלט מן המשגה בדבור ובמכתב : וכל
אשר הראיתך בנחובות אשר עברת בהן : ושוב לאחוז בזה הדרך וגם מדרך
הנתוח אל תנח ידך : כי שניהם כאחד טובים וישרים לסולכי תום במסלות
האלה : לשים לפניכם מעקשים למישור ולהביעם אל מחוז חפץ' : ובהתהלך
מעתה בדרך הנתוח מה טוב ומס נעי' כי תדרוש ותהקור כמו כן לדעת
באוז ענין כל חיבה אשר תנתח אותה לנתיבים : ואופני מציאות משקלי השרש
הסוף ופרטו הוראותיו (ועיי' מ"ט במרפעת אבני' אבן ח') . וכדי לתת
לך מסלכי' בדרך הזה סניי ממסל משלי' בשאלות הרב והשובות התלמיד (ובסוף
המשל הב' הכלול מה שכשמת ממסלת הפעלי' סוף שביל י"ח) :

משל

א

(ר"ב) בני : אנסה נא אותך אם ידע לבדך לבנות חיבה משרש ילך
עם אשר חסיה הוראתם לגוף הנמלאי' בעבר מבנין הפעיל

עם כנוי מד"ב :
(תלמיד) הוֹלְכֵתוֹנִי סֵהָל בְּחֹל' : או הוֹלְכֵתוֹנִי בְּצִירֵי הַסֵּהָל :

(ר"ב) וכן
ואין לשמוח
מלח ה' י'
מזה
ודע כי שרש
ידוע . ובה
(ע"ל שביל
שביל ע"ד
בבנין הפעל
כלל בבנין
שווי ועת
משל
(ר"ב)
תלמיד
(ר"ב)
לעולם
לחיות
בשאר
שביליו
וייש
והמשכיל
לעשות
ההתבונן
לכס ה'
ההליכות
לבנות
מעט

(רב) כל מה שמלאנו במקרא מזה הפרס אחיות אית"ן מבנין הקל בלירי
וסומני בנין הפעיל בחול' (ע"ן לעיל מסלת הפעלי' שביל ל"ב)
ואין לסנות המשקל : וכאשר הודעתיד (לעיל נתיב י"ב) : ויש מחלקת בפי'
מלך ה'י'יכ'י אח הילד (שמות ב') שהסא בלירי אס הוא לשון יחידה בלוי
הפרס או אס הוא מלס מורכבת (ע"ן בפירס"י והראב"ע ע"ס)
ודע כי פרס ילך ופרס הלך נרדפי' סס (ע"ל מסלת הפעלי' שביל ל"א) וענינ'
ידוע : ופרס הלך מלאנו במקרא בבנין הקל : ופע' א' מלאנוו בבנין נפעל
(ע"ל שביל פ"א) : ובבנין סקד הדגוש כמלאהו פעסעומד ופעס יולא (ע"ל
שביל ע"ד) : ובהתפעל ענינו התמדת ההתעסקות ' ואין לו מליאות כלל
בבנין הפעיל : ופרס ילך ישתמש בו הכתוב לפעל יולא בבנין הפעיל יולא נמלא
כלל בבניני' הדגושי' : וגם בבנין הקל לא נמלא רק בלשון מקור (**לכת**)
לוי ועתיד : אבל בלשון עבר ובנינוי ישתמש הכתוב תמיד בפרס : : הלך

ב (רב) בני : בנה נא לי בום חיבה מפרס בוא בבנין הפעיל לנסתרות
בעתיד עם כנוי הנסתר :
(תלמיד) תביאנהו : ולדעת קלח נשתמש במלות נפרדות תביאנה
אחתו (ע"ל שביל כ"ו) :

(רב) ענין הפרס סזס ידוע : והוא לעול' פעל עומד בבנין הקל : ועכ"ז
מלאנוהו מחובר עם הכנויי' (ע"ל שביל מ"ז) : ובבנין הפעיל הוא
לעולם יולא לשני ולא נמלא כלל בבניני' הדגושי' : ודע כי הפרס הזה דרכו
לסיות לעול' בחול' היות בלשון מקור ולווי ועתיד מבנין הקל : ויש כמו כן
בשאר פעלי' מגזרת נהי סעין שיבואו לפעמי' בחול' פא הפעל במקו' המלאפוס
סכנווי ועתיד : כמו אל **ישב** דך נכלס (תהלי' ע"ד) לא **תחום** עיקר
דברי' ז') קומי **אורי** (ישעי' ס') וזולת' :

וישי די בשני המשלי' האלס לפתוח שער לכל החפטי' להתהלך בדרךסוס
והמשכילים יבינו מה רבו תועליותיו : ויוסיפו לטעה בו עני הבחינה :
לעשות ענף ולשאת פרי החבונס ומס טובו ומס יפיו אס יתחבר לזס השתדלות
ההתבוננות בספרי המקרא : ולהשכיל אל דברי מפרשי ספסט : אשר ברהב
לכס הליבו ליוניס בבאור עניני הפעלים וסרימו דגל המזמס בהגלות נגלות
תהליכות הלשון מהרכי מליכותיסס : כי אז תליות ואז תשכיל למלאו הפכך
לכנות כל פעל למינסו כפי דרכי המקרא : ולדבר דבר על אפניו : ואככי
מעמס אשיס לפניך משפנו סקוד וסטעמיס : וס' יסלח עורו מקדס :

41